

nuenen

Nuenen is een 'bomenbolwerk'

Basisdocument deel II

Bomenbeleidsplan gemeente Nuenen c.a.

V&T
Kring

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Doel, aard en status van het bomenbeleidsplan	2
1.2.1	Doel van het bomenbeleidsplan	2
1.2.2	Aard van het bomenbeleidsplan	2
1.2.3	Status van het bomenbeleidsplan	2
1.3	Typering plangebied	3
1.4	Begrenzing plangebied	3
1.5	Leeswijzer plan	4
2	Inventarisatie	5
3	Analyse en visie	6
3.1	Inleiding	6
3.1.1	Communicatie	6
3.1.2	SWOT-analyse*	6
3.1.3	Visie	6
3.2	Structuur	7
3.2.1	Uitgangspunten voor de visie op de bomenstructuur	7
3.2.2	Visie op de bomenstructuur	10
3.3	Inrichting	15
3.4	Instandhouding	19
3.4.1	Uitgangspunten voor de visie op de instandhouding	19
3.4.2	Visie op de instandhouding	19
4	Strategie	21
4.1	Structuur	21
4.1.1	Identificatie	21
4.1.2	Vaststelling	24
4.1.3	Opname in bestemmingsplannen en andere beleidsplannen	24
4.2	Inrichting	25
4.2.1	Profiel historische linten	25
4.2.2	Profiel moderne structuren	25
4.2.3	Profiel wijkontsluitingswegen	26
4.2.4	Inrichting binnen de cellen	26
4.2.5	Inrichting ecologische structuren	27
4.2.6	Inrichting parken	27
4.2.7	(Her)inrichtingsprocedure	27
4.2.8	Koppeling bouwvergunning / kapvergunning	28
4.3	Instandhouding	29
4.3.1	Opstellen beheerplan	29
4.3.2	Vormgeven regulering voor bomen	29
4.3.3	Handhaving formuleren	30
5	Epiloog	31
5.1	Historische structuur	31
5.2	Moderne structuur	31
5.3	Wijkontsluitingen	31
5.4	Cellen	32
5.5	Ecologische structuren	32
5.6	Parken	32
5.7	Waardevolle en gelegenheidsbomen	32
5.8	Bomenbolwerk?	32
6	Implementatie	33
7	Naschrift	34
7.1	Deelnemerslijst	34
7.2	Dankwoord	34
8	Bijlagen	35
8.1	Verslag brainstorm	35
8.2	Overzichtskaart structuren	37
8.3	Kaart waardevolle en gelegenheidsbomen	38
8.4	Bronvermelding beeldmateriaal	39
8.5	Verklarende woordenlijst	40

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

"Hoe wil je de bomen redden als er steeds maar meer mensen bijkomen voor wie de bomen in de weg staan?" (Marc Callewaert, 1927, Vlaams Journalist).

Steeds meer komt het bomenbestand van de gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten (ook wel gemeente Nuenen c.a.) in het gedrang door intensivering van verkeer, verbreding en aanpassing van wegen, het graven van sleuven voor kabels en leidingen en stedenbouwkundige aanpassingen. Voor de gemeente Nuenen c.a. is het bomenbestand een kostbaar erfgoed, niet in de laatste plaats vanwege de cultuurhistorische waarde. De zorg voor dit erfgoed vormt de aanleiding tot het beschrijven van een onderbouwd en gedragen bomenbeleid.

De gemeente Nuenen heeft de intentie uitgesproken de bomenstructuur te willen vastleggen en instandhouden binnen vooraf vast te stellen – integrale – randvoorwaarden met de nodige flexibiliteit. Dit is gebaseerd op de visie:

Nuenen is een 'bomenbolwerk'.

De gemeente Nuenen wil deze visie vormgeven en uitdragen middels het bomenbeleidsplan.

1.2 Doel, aard en status van het bomenbeleidsplan

1.2.1 Doel van het bomenbeleidsplan

Het beleidsplan bomen voor de gemeente Nuenen c.a. heeft als doel: Het duurzaam instandhouden van een gezond en gevarieerd bomenbestand en boomstructuren die belangrijk zijn voor het straatbeeld en de oriëntatie.

Dat wil zeggen dat voor de formulering van het beleid telkens wordt gekeken naar de instandhouding van dat bomenbestand; het instandhouden van structuren en beelden. Daarvoor worden vaak keuzen gemaakt die de langere termijn beslaan, waarbij "langer" wordt geplaatst in het perspectief van de levenscyclus van een bomenbestand.

1.2.2 Aard van het bomenbeleidsplan

In het beleidsplan wordt een kader beschreven waarbinnen ontwikkelingen in de openbare ruimte moeten worden vormgegeven. Het geeft vorm aan de ambities op het gebied van Ruimtelijke Ordening en wegbeheer, maar stelt ook randvoorwaardelijke kaders voor de vervulling van deze ambities. Ten behoeve van de kwaliteit en draagvlak voor de beleidsvisie is een klankbordgroep ingesteld, die gedurende de totstandkoming van het beleidsplan de gemeente heeft geadviseerd.

1.2.3 Status van het bomenbeleidsplan

Het bomenbeleidsplan is een plan dat is vastgesteld door de raad van de gemeente Nuenen c.a. Dit houdt in dat het plan ook politiek draagvlak heeft. Het bomenbeleidsplan is geen vrijblijvende formulering maar een bindend kader waarbinnen besluiten die betrekking hebben op de openbare ruimte (bijvoorbeeld bestemmingsplannen, gemeentelijk rioolplan, verkeersstructuurplan, etc.) genomen worden. Ook voor regulering en handhaving met betrekking tot het bomenareaal worden binnen het beleidsplan handvatten aangereikt.

In het hoofdstuk Implementatie worden instrumenten genoemd die na de vaststelling van het bomenbeleidsplan uitgewerkt moeten worden. De vaststelling van het bomenbeleidsplan is een impliciete opdracht voor de uitwerking van de implementatie. Het plan heeft een geldigheidstermijn van tien jaar, ingaande in 2003, dus tot en met 2012 en geeft de uitgangspunten voor het duurzaam instandhouden van een gezond en gevarieerd bomenbestand weer.

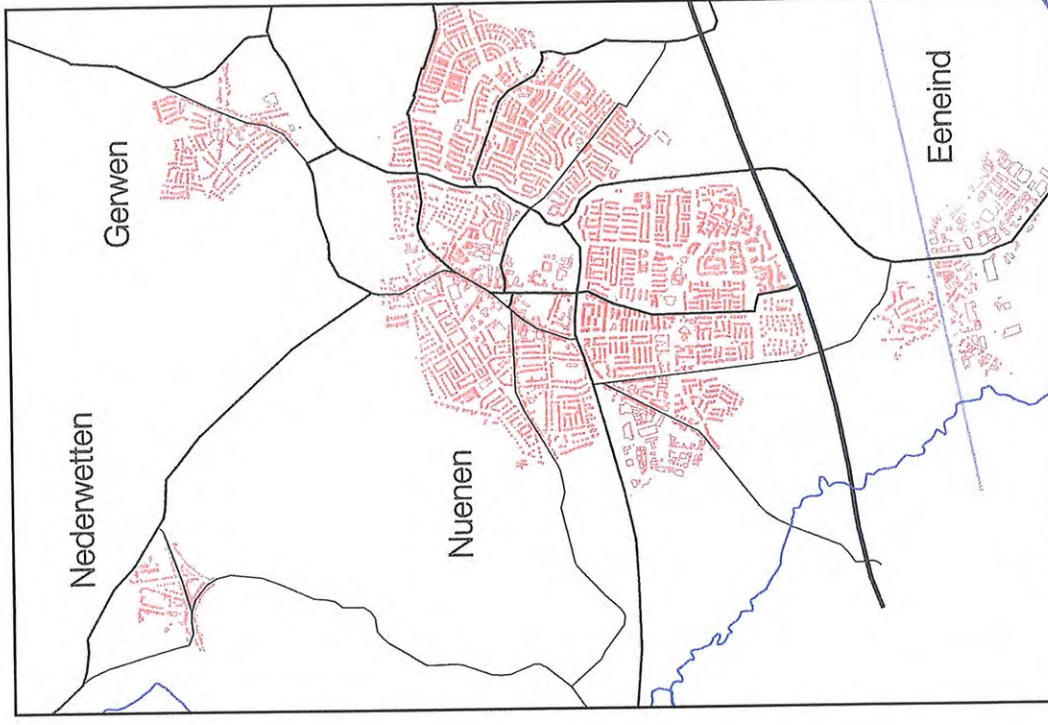
Het plan dient tussentijds geëvalueerd te worden en een herziening te krijgen uiterlijk in 2011.

1.3 *Typering plangebied*

De gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten (Nuenen, cum annex ofwel het bijgevoegde, kortweg c.a.) ligt aan de oostelijke oever van de Dommel en ingebed tussen de stedelijke gebieden van Eindhoven en Helmond. De gemeente telt ca. 23.000 inwoners. De zandgronden waar Nuenen, Gerwen en Nederwetten op liggen zijn al vroeg in gebruik genomen omdat deze eenvoudig ontginbaar waren. Hierdoor heeft de gemeente een oude historie. Oude structuren hebben latere ontwikkelingen overleefd. Daardoor is de cultuurhistorische waarde van het plangebied groot.

1.4 *Begrenzing plangebied*

Het bomenbeleidsplan heeft betrekking op het beleid voor de bomen binnen de bebouwde kernen van de gemeente Nuenen c.a. Daarnaast worden ook de verbindende assen tussen de kerkdorpen meegenomen in het plan. In het kaartje hiernaast is dit weergegeven. Ook zullen in dit plan aspecten worden beschreven wat betreft de instandhouding van het particuliere bomenareaal, voor zover dit van belang is voor de aankleding van de openbare ruimte. Tevens kunnen hierbij aspecten als dendrologie en ecologie als criterium gelden.

Afb. 1: Overzichtskartaal van het plangebied

1.5 Leeswijzer plan

Het bomenbeleidsplan kent twee versies: het basisdocument en het bestuurlijk document. Het onderscheid zit in de tekst: volledig of samenvattend.

In het bomenbeleidsplan is een stapsgewijze opbouw te onderscheiden. Zowel het basisdocument als het bestuurlijk document volgen deze opbouw. Hiervoor is gekozen om de formulering van het beleid zorgvuldig te kunnen weergeven en helder over te brengen. Het basisdocument kent drie delen. In de koptekst is het betreffende deel te onderscheiden, rechts bovenaan iedere pagina. Zo kunt u eenvoudig herleiden welk deel u leest (vetgedrukt is het deel dat voor u ligt):

I. inventarisatie;

Hierin wordt de huidige situatie in beeld gebracht, waarbij illustraties voor verheldering zorgen. De inventarisatie is als volgt opgebouwd:

- Historische ontwikkelingen;
- Huidig beleid;
- Feitelijke inventarisatie van het bomenbestand in elementen;

II. analyse, visie en strategie, epiloog;

De analyse van de inventarisatie beschrijft de achtergronden van de inventarisatie en de consequenties van de in het verleden gemaakte keuzes. Op grond hiervan wordt een visie geformuleerd. Op basis van de analyse en visie kan een ontwikkelingsrichting worden beschreven. Deze ontwikkelingsrichting wordt de strategie genoemd. Dit deel wordt afgesloten met het epiloog. In dit hoofdstuk wordt een resumé gegeven van de te nemen stappen bij het uitvoeren van het bomenbeleid;

III. implementatie;

Bij de implementatie worden instrumenten genoemd die na vaststelling van het bomenbeleidsplan ontwikkeld, aangepast en/of nader uitgewerkt moeten worden.

In de rapportage wordt gesproken over stedenbouwkundige cellen, wijken en blokken.

De stedenbouwkundige cellen zijn de kleinste eenheden: de duidelijk herkenbare groepen van woningen uit eenzelfde periode en direct bij elkaar in de buurt gebouwd. De wijken worden gevormd door de koppeling van deze cellen die een geheel vormen uit een bepaalde periode, vaak met een eigen naam en gescheiden door doorgaande wegen.

2 Inventarisatie

In de inventarisatie wordt een overzicht gegeven van de historische stedenbouwkundige ontwikkeling van de gemeente Nuenen c.a. door de jaren heen en het belang van bomen daarin. Vanuit het historisch perspectief wordt een overzicht gegeven, afgesloten met een inventarisatie van het bomenbestand in Nuenen, Gerwen en Nederwetten.

Naastr dit overzicht wordt ook ingegaan op de middelen die de gemeente ter beschikking staan om te beheren: wet- en regelgeving voor handhaving en feitelijke onderhoudsmaatregelen ten behoeve van het bomenbestand.

De volledige inventarisatie is terug te vinden in deel I.

3 Analyse en visie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt vanuit de inventarisatie een analyse opgesteld waarna een visie wordt vormgegeven. Hiervoor wordt een schematische indeling gebruikt waaraan de verschillende aspecten worden opgehangen.

Deze indeling bestaat uit drie onderdelen:

1. Structuur (punten, lijnen en vlakken en de betekenis van de bomen daarbinnen: de vorm en aantallen waarin bomen geplaatst zijn, bepaalt de structuur);
2. Inrichting (de kwalitatieve, kwantitatieve en ruimtelijke invulling van de structuur: hoe is de structuur vormgegeven);
3. Instandhouding functionaliteit en kwaliteit van de structuur (hoe kan de structuur optimaal in stand worden gehouden).

In deze indeling is een stapsgewijze ontwikkeling te herkennen. Bij de structuur wordt gekeken naar de grote lijnen, het uitgangspunt. In de inrichting wordt de invulling van de structuur gedaan. Na deze invulling dient de openbare ruimte zodanig te worden beheerd dat zij blijft voldoen aan de wensen van de gebruikers.

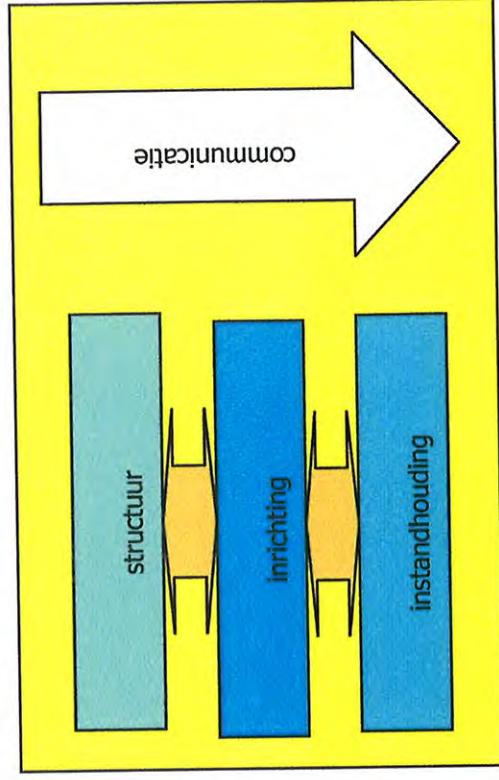
3.1.1 Communicatie

Eén van de voorwaarden voor het slagen van het bomenbeleid is het creëren van draagvlak bij politiek en belanghebbenden. Het is belangrijk alle betrokken partijen te informeren over de visie en strategie; wat is de intentie en hoe wordt gedacht die vorm te geven. Hiervoor is een communicatie traject onmisbaar.

3.1.2 SWOT-analyse*

Om goed te kunnen analyseren heb je instrumenten nodig. Belangrijk voor het bomenbeleidsplan is een beeld te krijgen van de mogelijkheden die er zijn. Daarom is voor de analyse gebruik gemaakt van een zogenoemde SWOT-analyse* op de drie

onderdelen structuur, inrichting en instandhouding. In deze analyse worden – intern gericht – sterktes en zwaktes en – extern – kansen en bedreigingen in kaart gebracht. Per onderdeel wordt kort de SWOT-analyse ingekaderd.

3.1.3 Visie

De visie van de gemeente is: Nuenen is een bomenbolwerk. Met de visie, verwoord in het bomenbeleid wordt de intentie uitgesproken bomen één van de karakteristieke elementen te laten worden van de gemeente Nuenen.

Daarvoor wil zij:

- Kenmerkende structuren vastleggen en in stand houden;
- Ecologische waarde zekerstellen;
- Zorgvuldig omgaan met waardevolle en gelegeheidsbomen;
- Aandacht geven aan de instandhouding van de leefbaarheid van de woonomgeving met inachtneming van het belang van de boom daarbij;

om toekomstperspectief te geven aan een gezond en gevarieerd bomenareaal.

3.2 Structuur

SWOT-analyse

Sterk:

- structuur – grotendeels – herkenbaar en in tact
- lijst waardevolle en gelegenheidsbomen
- landschapsbeleidsplan
- ecologische structuren* zijn vastgesteld door provincie

Zwak:

- structuren zijn niet vastgesteld
- geen beleidsformulering
- criteria voor de lijst van waardevolle en gelegenheidsbomen ontbreken

Kansen:

- snelle verankering mogelijk in bestemmingsplannen
- snelle verankering mogelijk in verkeersplannen en rioleringsplannen
- bomenbeleidsplan
- groenstructuurplan
- reconstructie wegen en straten

Bedreigingen:

- toenemende (auto)mobilititeit
- stedelijke verdichting en uitbreidingsplannen*
- ontwatering en verdroging

de vormgevende opvattingen van dat moment en op basis van de economische situatie. Het in stand houden van dit oorspronkelijke samenspel wordt van het grootste belang geacht.

Omdat uitvoering van beide stellingen het eindbeeld van de openbare ruimte creëert en het belang van het vasthouden van het "oorspronkelijke samenspel" binnen de openbare ruimte verschillend is, worden schaalniveaus onderscheiden waarbij meer of minder vrijheid bestaat ten aanzien van de keuze van de boomsoort. Deze schaalniveau's zijn:

- historische linten;
- moderne hoofdontsluitingen;
- wijkontsluitingswegen en buurt- of woonstraten;
- ecologische structuren;
- parken.

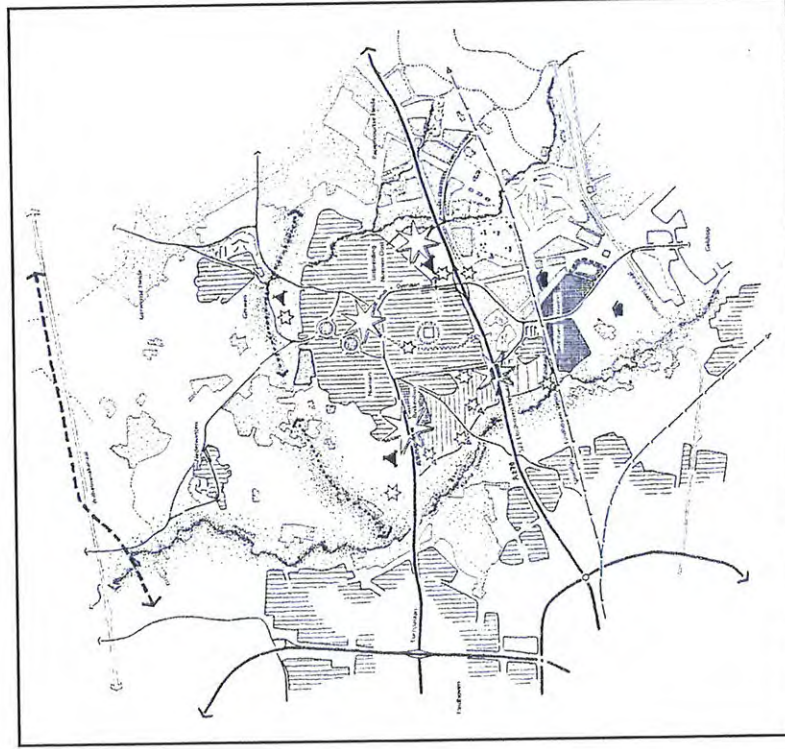
Naast de hierboven genoemde stellingen is de, in dit hoofdstuk weergegeven, bomenstructuur gevormd op basis van het 'Structuurplan Nuenen, Gerwen en Nederwetten', 27 mei 1999. In het structuurplan worden de structuren van regionaal belang als Stiphoutseweg, Broekdijk/Eikelkamp/Hooidonk, Gerwenseweg, het Dommeldal en andere ecologische verbindingen beschreven.

Keuze van soorten is altijd afhankelijk van de boven- en ondergronds beschikbare ruimte, grondsoort en waterhuishouding. Bij inspraak zal deze afweging worden meegenomen.

3.2.1 Uitgangspunten voor de visie op de bomenstructuur

Om de visie met betrekking tot de bomenstructuur voor de gemeente Nuenen c.a. te kunnen formuleren zijn twee algemene stellingen als uitgangspunt genomen:

1. Bomen maken deel uit van de openbare ruimte of van de buitenruimte, zowel privé als openbaar. Hiermee maken ze deel uit van het straatbeeld en de straat maakt samen met de architectuur van de bebouwing deel uit van de stedenbouw.
2. Stedenbouw, architectuur en openbare ruimte zijn altijd gebonden aan een bepaalde periode; ontworpen op basis van

Afb. 34: Ruimtelijke variant Dommelrand; structuurplan

Daarnaast vindt een beschrijving plaats van stedelijke ontwikkelingen. Het betreft vooral de moderne verkeersontsluiting met de rotonde 't Pluuke als een herkenbare centrale knoop in het midden en de toekomstige bouwlocaties.

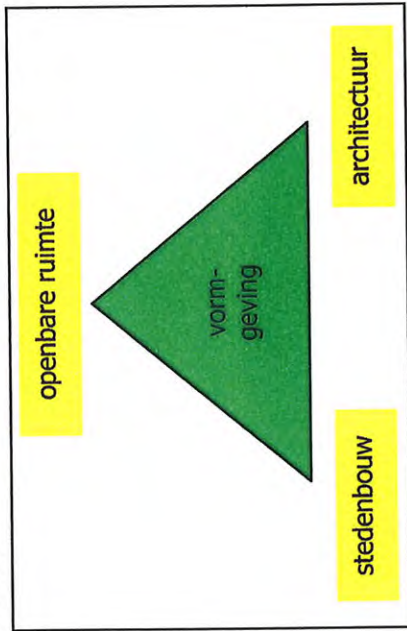
De historische dragers van Nuenen vallen in dit regionale beeld enigszins weg. In de uitsnede "Variant groengeleding*" van het structuurplan is in tweede instantie de historische structuur gedeeltelijk aangemerkt als groene structuur binnen de bebouwde kom. In de visie van het bomenbeleidsplan Nuenen is nadrukkelijk van de eigen waardevolle historische structuur van Nuenen uitgegaan, naast die van de moderne verkeersstructuur. Het is van

groot belang dat de historische en de moderne structuren naast elkaar bestaan en niet óp elkaar. Gestreefd is naar een absolute tegenstelling tussen de twee structuren zodat ze elkaar kunnen versterken. Dit is belangrijk voor oriëntatie en herkenbaarheid binnen de gemeente en de wijken.

Vanuit het Verkeersveiligheidsplan is voor het bomenbeleidsplan de categorisering interessant (zie kaart structuurplan hoofdstuk 2.3, "Huidig beleid en beheer in gemeente Nuenen c.a."). Deze categorisering is gebaseerd op het gebruik; het gebruik bepaalt de uiteindelijke vorm, de inrichting.

Categorie	Kwaliteit
Gebiedsontsluitingsweg type B	Hoge mate van gemotoriseerd verkeer; gescheiden van langzaam verkeer. Combinatie met ecologische verbindingzone
Erftoegangsweg type A	Gemotoriseerd verkeer samen met langzaam verkeer
Erftoegangsweg type B	Ingericht op langzaam verkeer; gemotoriseerd verkeer heeft lagere hiërarchie. Meer gericht op verblijven

De drie eerder genoemde vormgevende disciplines stedenbouw, architectuur en openbare ruimte worden ook wel "de stabiele driehoek" genoemd. De reden dat ze aan elkaar gekoppeld worden is dat de stedenbouwkundige structuur, de architectuur en de vormgeving van de openbare ruimte in dezelfde periode worden ontwikkeld.

rozenperken, pergola's, bloembedden en dergelijk zijn uitbezuinigd. Ook het gedrag in de openbare ruimte is op veel gebieden veel grover en meer vervuilend geworden. Het beeld van de openbare ruimte is hiermee onrustig geworden.

Ondergronds speelt, minder zichtbaar, hetzelfde probleem: de ondergrondse infrastructuur is intensief uitgebreid, waardoor knelpunten ontstaan bij de ontwikkeling en inrichting van de openbare ruimte.

Bomen maken onderdeel uit van de openbare ruimte. De openbare ruimte is (samen met de architectuur) onderdeel van de historisch - stedenbouwkundige structuur. Wanneer men over één van de drie vormgevende disciplines spreekt, dient deze tevens in relatie te worden gebracht met de andere twee.

Voor wat betreft de openbare ruimte is de aangebrachte hiërarchie en typologie van groot belang. Het zijn de dragers van het oorspronkelijke stedenbouwkundig ontwerp.

Stedenbouwkundige structuren kennen over het algemeen een veel grotere levensduur dan architectuur en openbare ruimte. Vooral in de openbare ruimte is er de laatste vijftig jaar veel veranderd. Het gemotoriseerde verkeer is enorm toegenomen. Auto's moeten parkeerplaatsen hebben en om de veiligheid te waarborgen zijn veel verkeersvoorzieningen noodzakelijk geworden. Zo brengt de invoering van de 30-km zones relatief veel esthetische vervuiling met zich mee. Dure elementen in de openbare ruimte zoals

3.2.2 Visie op de bomenstructuur

Onderscheid wordt gemaakt tussen:

- de historische structuur (de lange linten en de dorpskern);
- de moderne structuur;
- de wijkontsluitingswegen;
- de stedenbouwkundige cellen;
- de parken en de ecologische structuur.

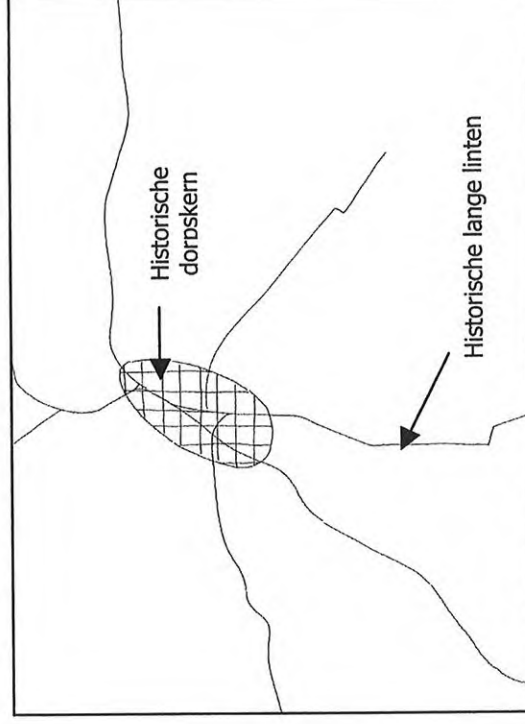
Afb. 35: Historische en moderne linten; stedenbouwkundige cellen

De historische linten en de centraal gelegen driehoekige karakteristieke open ruimtes vertegenwoordigen een periode van circa 650 jaar historie. Daarmee zijn ze zeer waardevol en wordt geadviseerd ze zoveel mogelijk in tact te laten cq. in oorspronkelijke staat terug te brengen. Het feit dat de moderne structuur gescheiden van de historische structuur is aangelegd is zonder twijfel een verstandige beslissing geweest. Hiermee is enerzijds een toereikend ontsluitingssysteem gerealiseerd voor het "grote Nuenen" en het betekent anderzijds dat het historische ontsluitingssysteem niet 'opgeblazen' en daarmee vernietigd is. Bovendien heeft Nuenen

landschap in beslag genomen vanwege de uitbreidingen, maar meteen ook iets teruggegeven door een ecologische en groene buffer en verbindingsszones te realiseren. Voorbeelden hiervan zijn geluidswallen aan de Smits van Oyenlaan en langs de 'Helmondweg' en het natuurpark Lobroec.

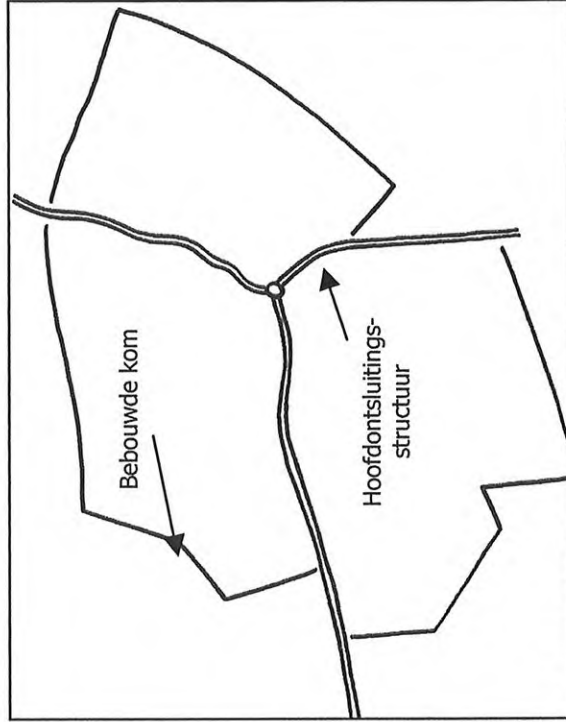
In de kern zijn tevens drie parken van de gemeente terug te vinden: Park, Houtrijk en park Roosdonck*, het park dat tegenover het gemeentehuis ligt. Deze karakteristieke groene 'vlekken' binnen de gemeente met een duidelijke eigen identiteit en een verblijfsfunctie kenmerken zich door solitaire bomen van de eerste en tweede grootte*.

Naast deze parken komen in de gemeente vele plantsoenen voor. Deze plantsoenen 'kleden de woonomgeving aan' of hebben een verkeersgeleidende functie. Voor de structuur hebben deze snippers een ondergeschikte betekenis. Voor de inrichting wordt gekeken naar de woonwijk waar het plantsoen is gesitueerd of de weg waarlangs deze is gelegen.

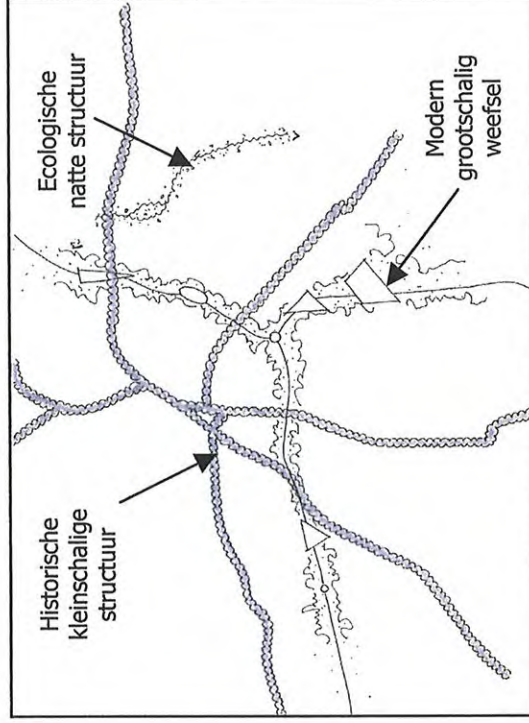
Afb. 36: Historische linten en dorpskern

De historische en de moderne structuur liggen door de gehele gemeente Nuenen. Het behoud van de historische structuur en het inrichten van moderne structuur inclusief de wijkontsluitingswegen en bijzondere annex structurele elementen is verheven boven inspraak.

Afb. 37: Moderne structuur

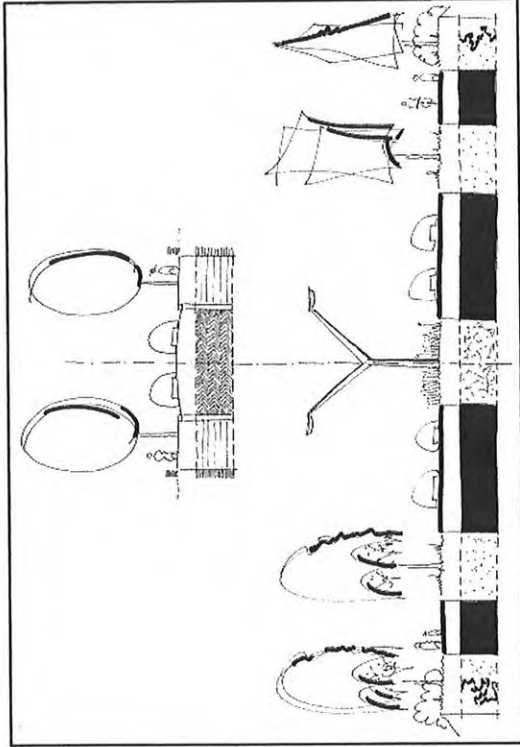
Zodra het gaat om buurten of woonstraten kan er soepeler omgegaan worden met wensen en belangen van de bewoners zelf. Hierbij dient wel rekening gehouden te worden met een zuiver typologische benadering van het oorspronkelijke ontwerp. Bedoeld wordt dat de status van wat er stedenbouwkundig wordt ontwikkeld ook in de openbare ruimte herkenbaar moet zijn: een straat is een straat, een erf een erf en een hof een hof enzovoorts. De drie onderdelen van de stabiele driehoek van stedenbouwkundige, architectonische en openbare ruimte karakteristiek moeten met elkaar in verband gebracht worden.

Afb. 38: Ruimtelijke karakteristieke weefsels

In de meeste gevallen is het toereikend de bewoners van de heersende waarden en kwaliteiten op de hoogte te brengen en ze in dat kader te laten beslissen over de gewenste wijzigingen of aanpassingen.

In de visie wordt niet alleen het onderscheid gemaakt tussen de historische structuur, de moderne structuur en de stedenbouwkundige 'cellen' (de woonwijken), maar ook wordt de karakteristiek ervan typologisch zuiver gesteld en zelfs wordt er gezocht naar herkenbare kenmerkende tegenstellingen.

Afb. 39: Tegenstelling historisch en modern weefsel

De historische structuur kenmerkt zich door continuïteit. Het profiel* van de openbare ruimte is van oorsprong een driedeling in berm – rijweg – berm of trottoir – rijweg – trottoir. Vanuit de historie wordt de rijweg geflankeerd door bomenrijen. De typologie is: 'straat met laanbeplanting'. Later zijn daar parkeerstroken aan toegevoegd.

Het verdient aanbeveling te streven naar een continu profiel in zowel het landschappelijke buitengebied, binnen de bebouwde kom (de jongere woonwijken) als in het historische centrum. De afwijkingen moeten gezien worden als incidenten of kansen om het karakter van de lange linten te versterken of te verbijzonderen. Hierbij spelen de waardevolle en gelegenheidsbomen een belangrijke rol.

Afb. 40: Maximaliseren tegenstellingen

In de historische en moderne structuur komen bijzondere plekken voor. Meestal liggen die op punten waar wegen aansluiten of kruisen. In volgorde van belangrijkheid worden aangegeven:

1. de driehoekige karakteristieke open ruimte **Park** als belangrijkste en meest betekenisvolle plek in de historische kern. Het verdient de aanbeveling de randen van het park meer als pleinachtige ruimten in te richten. In dit nieuwe concept van "pleinpark" en "kloppend hart" krijgt de meest centrale plek van Nuenen nieuwe betekenis in de ontwikkeling van een "groot Nuenen". Het gemotoriseerde verkeer zou binnen het nieuwe concept van "pleinpark" minder ruimte moeten krijgen en het verblijven dient versterkt te worden. Park is voorgedragen als Rijksmonument; dit is randvoorwaardelijk voor een eventuele andere inrichting;
2. de kleinere **driehoekige karakteristieke open ruimte met de monumentale linde** kan als bijzondere plek gehandhaafd worden. Een tegenstelling van drukte en stilte zou hier mogelijk de karakteristiek van beide karakteristieke open ruimtes kunnen versterken;
3. de **entree van de historische kern** vanaf de Europalaan de Parkstraat in, welke onder het thema "poort" ingericht of

herkenbaar gemaakt moet worden, geeft uiting aan de schaalverschillen tussen het historische Nuenen en het groot Nuenen anno 21^e eeuw.

Vervolgens zijn er drie bijzondere plekken in het moderne systeem:

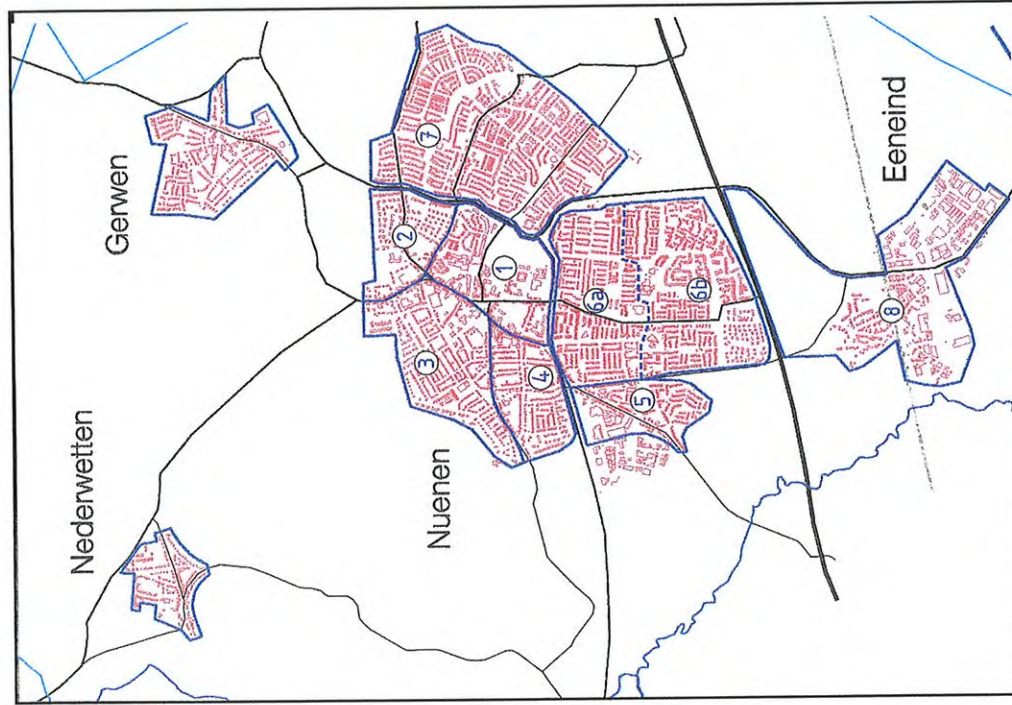
4. de zeer herkenbare rotonde 't Pluuke, die met meer kracht en ruimtelijkheid benaderd dient te worden;
5. de plek bij de rotonde bij bedrijventerrein Berkenbos, waar men komende vanuit westelijke richting Nuenen binnenkomt, die als een soort (tol)poort vormgegeven is
6. en als laatste een plek waar de historische structuur de moderne kruist (kruising Papenvoortsedijk en Smits van Oyenlaan) en waar dit gegeven veel krachtiger vorm gegeven mag worden.

Op en nabij de historische en moderne structuren komen behoorlijk veel gelegenheids- en waardevolle bomen* voor. Indien deze in de laanstructuren opgenomen worden, valt de oorspronkelijke betekenis weg. Ze dienen solitair te staan en een eigen plek te krijgen en met veel zorg in stand gehouden te worden.

In de analyse gaat het erom de meest in het oog springende onderdelen van een bepaalde wijk te herkennen en als zodanig te waarderen. Soms zijn ze nog oorspronkelijk en origineel, maar soms zijn er in een sluipend proces oorspronkelijke elementen verdwenen en zijn er nieuwe (soms niet passende) aan toegevoegd. Hierdoor is een esthetisch vervuilend proces gestart, waarbij de waarde van de stabiele driehoek stedenbouw – architectuur – openbare ruimte aangetast is geraakt en daardoor uit balans. Het is van belang voor elke wijk de typologische kenmerken te noteren en ze te vertalen in dit bomenbeleidsplan.

In de inventarisatie zijn Gerwen en Nederwetten opgenomen in hun geheel; voor Nuenen is onderscheid gemaakt in vijf periodes of typeringen, te weten (zie afbeelding 16: Overzicht van de blokindeling):

- Nuenen, de oude kern (blok 1);
 - Jaren vijftig en zestig (blokken 2, 3 en 4);
 - Jaren zeventig en tachtig (blokken 5 en 6);
 - Jaren negentig tot heden (blok 7);
 - Eeneind, wonen en bedrijven I en II (blok 8).
- Deze indeling wordt gebruikt als basis voor het beleid met betrekking tot het instandhouden van de leefbaarheid van de woonomgeving.

Abbeelding16: overzicht blokindeling

3.3 Inrichting

SWOT-analyse

- Sterk:**
- Gebruik duurzame soorten in hoofdstructuren;
 - Gebruik minder duurzame soorten bij renovaties van de laatste tien jaar (in de wijken).
- Zwak:**
- Geen eenduidig vastgesteld beleid op soortkeuze;
 - Te dicht op particulier eigendom;
 - Kleine plantafstand;
 - Onvoldoende groentechnische capaciteit;
 - Ontbreken van een eenduidig boombestek.
- Kansen:**
- Bomenbeleidsplan;
 - Bestemmingsplan;
 - Integrale aanpak inrichting (boven- en ondergronds);
 - Mondige burgers.
- Bedreigingen:**
- Toenemende (auto)mobiliteit;
 - Stedelijke verdichting;
 - Mondige burgers;
 - Meerdere functies in dezelfde ruimte.

Het gegeven van volledige tegenstellingen tussen oud en nieuw (moderne structuren versus historische radialen) dient volledig benut te worden, door de inrichting volslagen tegengesteld te kiezen. Bijvoorbeeld door de oude profielen oorspronkelijk te maken met bijbehorende natuurlijke en historisch verantwoorde materialen (zoals gebakken klinkerkeien) en idem dito straatmeubilair. Bovendien dient men de laanbeplanting te herstellen. Het nieuwe systeem wordt ruim, groen en met moderne materialen en straatmeubilair ingevuld zoals asfalt en betonnen producten.

Alleen door een uiterst heldere en consequente inrichting van de openbare ruimte kan men verbetering aanbrengen in het gevoel van sociale onveiligheid en de problemen in oriëntatie en herkenbaarheid. Een logische opbouw van de boomstructuren en de openbare verlichting (grootte, soort en het plaatsingsprincipe) kan hierin enige helderheid verschaffen en structuurondersteunend werken. De inrichting van de eerder genoemde plantsoenen wordt gerelateerd aan de structuuronderdelen waar ze langs of in liggen. Dit betekent dat bomen van de eerste grootte (langs hoofdstructuren en wijkontsluitingswegen) en tweede grootte (in de cellen) worden geplaatst tenzij hiervoor de ruimte ontbreekt.

De ecologische structuren moeten minimaal worden ingericht: de oorspronkelijke natuurlijke verschijningsvorm moet zoveel als mogelijk worden behouden bij de inpassing binnen de woonomgeving.

Parken kunnen, als gebieden met een eigen identiteit, worden ingericht met gebruik van specifieke materialen. Inpassing binnen eventueel aanwezige karakteristieke structuren blijft hierbij een randvoorwaarde: wordt een park geprojecteerd op een oorspronkelijke karakteristieke structuur, dan moet de inrichting van het park hierop worden aangepast met gebruik van verantwoorde materialen die passen binnen die structuur.

Doorvertaling van bovenstaand principe leidt tot de volgende uitgangspunten:

- Op de historische hoofdstructuur wordt gekozen voor inlandse eiken (*Quercus robur*). Deze boom werd van oudsher geplant langs deze verbindende lijnen in het landschap in deze omgeving. Om dit historisch aspect te behouden worden de eiken geplant in een laanbeplanting. Hierbij kan van buiten naar binnen het ritme van de laanbeplanting worden onderbroken door incidenteel prioriteiten te leggen bij andere functies als parkeren.

Afb. 45: Rijtje bomen in Gerwen. De soortkeuze past binnen de inrichtingsprincipes, maar de structuur eindigt willekeurig. Het is geen laanbeplanting.

- Op de moderne hoofdstructuur wordt vooral gekozen voor bomen van de eerste grootte die afwijken van de boomsoortkeuze langs de historische linten. Amerikaanse eiken, esdoorns en platanen zijn goede keuzes langs deze structuuronderdelen. Ook krijgt de beplanting langs de moderne structuur een veel meer organisch karakter. Soms worden bomen groepsgewijs aangebracht, op andere plaatsen wordt ruimte geboden aan andere aspecten zoals struweel, gazon, ruig

gras of zelfs kunst. Ook kunnen in deze structuur de bomen in een rij aangeplant zijn maar dit zijn uitzonderingen op de beschreven regel. Inheemse soorten worden hier niet uitgesloten. De verwisseling met de historische structuur moet echter worden vermeden. Een groep inlandse eiken in een organisch verband kan wel maar terughoudend.

- Op de wijkontsluitingswegen wordt waar mogelijk gekozen voor bomen van de eerste grootte die per wijk behoren bij de oorsprong van de wijk, bijvoorbeeld beuk, esdoorn of linde. De inlandse eik wordt hier niet toegepast. Per wijk of gebied wordt de keuze consequent doorgevoerd, zodat een eenduidig beeld ontstaat. Indien soorten van de eerste grootte niet langs de gehele wijkontsluitingsweg mogelijk zijn, wordt dus gekozen voor bomen van de tweede grootte, bijvoorbeeld es, els of haagbeuk.
- Binnen de stedenbouwkundige cellen wordt meer ruimte geboden aan de behoefte, de wens van de bewoners. Gekozen wordt voor bomen van de tweede grootte tenzij dit ruimtelijk niet mogelijk is. Dan wordt gebruik gemaakt van bomen van de derde grootte, bijvoorbeeld bloemes of sierpeer. Hierbij wordt rekening gehouden met de ontstaansperiode van het blok.
- Binnen de ecologische structuren worden minimale inrichtingsmaatregelen genomen; de oorspronkelijke ontwikkeling is het uitgangspunt.
- Parken zijn belangrijke verblijfsgebieden waarbij bomen een ondersteunende functie hebben. In principe is voldoende ruimte voor bomen van de eerste grootte, maar zijn ook bomen van een andere grootte toepasbaar.

Afb. 46: Sierperen op een locatie waar bomen van de tweede grootte kunnen worden gebruikt.

- Beheergericht ontworpen wordt, zodat in een later stadium ontwerpgericht beheerd kan worden en daarom
 - Doelstellingen (beelden) in de tijd worden bepaald.
- Deze aspecten worden uitgewerkt in het beheerprogramma.

Consequenties voor het aanlegbestek

Voor de realisatie van bovenstaande visie is het onontbeerlijk een eenduidig bestek te hebben voor de aanleg, waarin onder andere aandacht moet worden gegeven aan:

- Kwaliteitseisen van het plantmateriaal;
 - Transport en bewaarvoorschriften;
 - Groeiplaatsvoorschriften;
 - Wijze van aanplant;
 - Onderhoud gedurende de eerste jaren na aanplant;
 - Oplevering/overdracht van aanlegfase naar beheerfase.
- Daarnaast is het, omwille van een langdurige instandhouding van groot belang dat:
- Ontwerper en beheerder tijdig met elkaar aan tafel gaan om ideeën, ervaringen en visies uit te wisselen.

3.4 Instandhouding

SWOT-analyse

Sterk:

- Lijst waardevolle en gelegenheidsbomen;
- APV.

Zwak:

- Geen vastgestelde visie op structuur en inrichting en daarmee op instandhouding structuur en inrichting;
- Ontbreken van meerjarenprogramma;
- Ontwerpkeuze leidt tot rommelig beeld;
- Gebrek aan bescherming binnen de kroonprojectie*;
- Geen vastgestelde visie wat betreft beheer bosplantsoen;
- Bescherming van bomen heeft geen hoge prioriteit;
- Geen koppeling tussen bouw- en kapvergunning;
- Niet up-to-date onderhoudsbestek;
- Gebrek aan middelen;
- Gebrek aan waarborg continuïteit vakinhoudelijke kennis;
- Afhankelijkheid externen.

Kansen:

- Bomenbeleidsplan;
- Integrale aanpak instandhouding;
- Mondige burgers;
- Bestemmingsplan.

Bedreigingen:

- Mondige burgers;
- Groei van de boom;
- Lange duur voordat eindbeeld is bereikt (boompje groot, plantertje dood).

3.4.1 Uitgangspunten voor de visie op de instandhouding

Onder instandhouding wordt verstaan het in stand houden van functionaliteit en de kwaliteit van de structuur. Hiervoor is een aantal instrumenten beschikbaar:

- Beheerplan;
- Handvatten bij wijzigingen in de (openbare) ruimte;
- Regulering en handhaving.

Voor de instandhouding van de functionaliteit en de kwaliteit van de structuur zullen de beschikbare instrumenten moeten worden aangescherpt, verbeterd of soms zelfs moeten worden gecreëerd.

3.4.2 Visie op de instandhouding

Beheerplan

Binnen het beheerplan wordt invulling gegeven aan de opdracht de functionaliteit en de kwaliteit van de structuur in stand te houden. Hierbij wordt aandacht besteed aan klein en groot onderhoud en aan het (meerjaren-) boomvervangingsprogramma. Het huidige bestek wordt hierop aangepast.

Handvatten bij wijzigingen in de (openbare) ruimte

Ook bij wijzigingen in de (openbare) ruimte wordt vastgehouden aan de eerder opgestelde visie wat betreft structuur en inrichting.

Wijziging van dit beeld dient in overleg plaats te vinden. Het bestemmingsplan is een hulpmiddel bij de bescherming van de oorspronkelijke uitgangspunten.

Ook komen financiële kengetallen beschikbaar, zodat consequenties van ingrepen in de ruimte vooraf kunnen worden aangegeven. Vóór de aanleg van werken zijn voorschriften van kracht voor bescherming van bomen tegen bouwverkeer, bodemverdichting, tak- en stamschade, etc.

Regulering en handhaving

Om de boom(structuur) in Nuenen in stand te houden is ook een adequate regulering en handhaving onmisbaar. Op basis van de APV kunnen boomstructuren beter worden beschermd. Particuliere bomen die een waardevol zijn, moeten worden behouden en daarnaast kan er beter worden gecontroleerd of de APV wordt nageleefd.

Afb. 47: Karakteristieke bomen bij particulier: momenteel kapvergunningvrij!

Er wordt een sanctiebeleid opgesteld waarin het mogelijk is boetes of een herplantplicht op te leggen. De methode Raad is hierbij een hulpmiddel.

Het instellen van een bomenfonds wordt onderzocht op haalbaarheid. Uit dit fonds kan herplant of herstel van de structuur worden bekostigd.

Verschillende niveaus

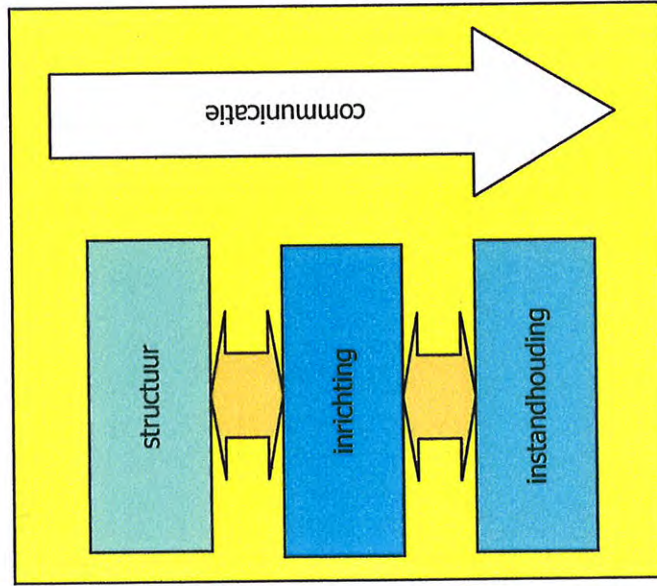
Binnen de hoofdstructuren worden de moderne en de oude structuur onderscheiden. De moderne structuur heeft een andere vorm van regulering nodig dan de oude. Bij historische linten ligt het accent in eerste instantie op instandhouding van de structuur, maar daarna

zeker ook op de individuele boom, omdat deze – op termijn zeker – monumentaal van karakter is of wordt. Bij moderne structuren ligt het accent op het beeld en pas op individuele bomen als deze opgenomen zijn in de lijst van waardevolle en gelegenheidsbomen. Voor de wijkontsluitingswegen ligt het accent op bescherming van het beeld; binnen de cellen op instandhouding van structuur en beeld met het accent op de leefbaarheid voor bewoners.

4 Strategie

Om de visie te kunnen vormgeven wordt een strategie ontwikkeld. Deze strategie moet leiden tot een onderbouwd en gedragen beleid voor het duurzaam instandhouden van een gezond en gevarieerd bomenbestand in Nuenen.

Deze strategie volgt opnieuw de structuur uit het hoofdstuk "Analyse en Visie":

Voor de invulling van de strategie is een 'brainstorm' gehouden met een groep deskundigen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie van Nuenen (zie bijlage 9.1).

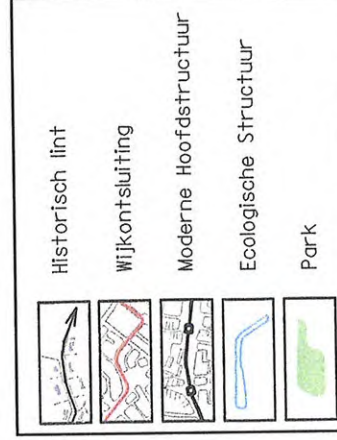
4.1 Structuur

Om de visie op de bomenstructuur te kunnen realiseren moeten de volgende stappen worden genomen:

1. Identificatie;
2. Vaststelling;
3. Opname in bestemmingsplannen en andere beleidsplannen.

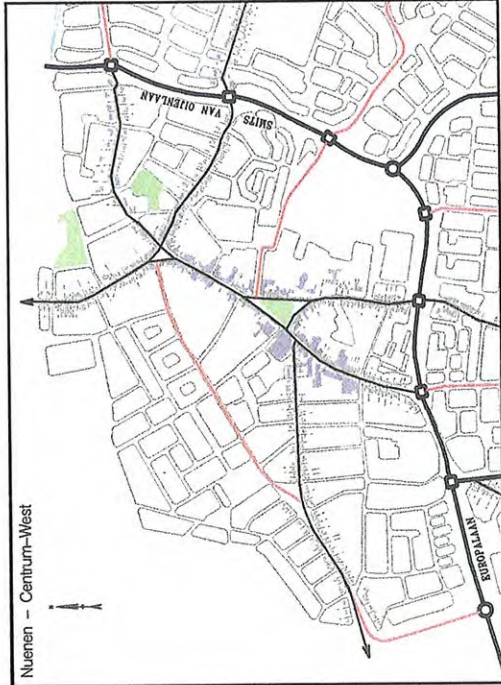
4.1.1 Identificatie

De structuren zoals deze worden onderscheiden, kunnen per gebied in kaart worden gebracht. Dit maakt duidelijk hoe de verschillende onderdelen van de bomenstructuur vervolgens ingericht en beheerd moeten worden. Het totaal overzicht voor de gemeente Nuenen c.a. is toegevoegd in de bijlagen. Hieronder volgen de onderscheiden gebieden en de daarbij horende indeling:

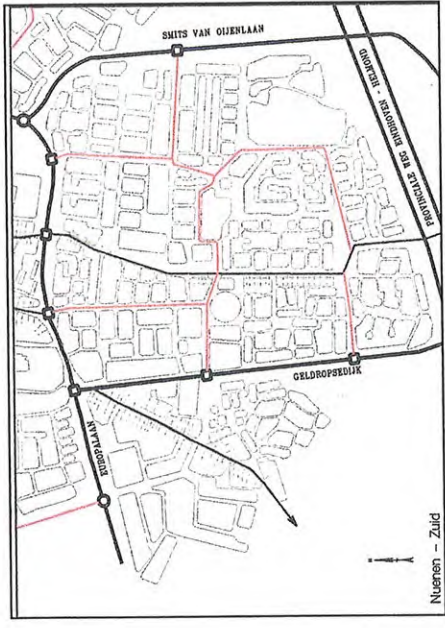
Afb. 48: Legenda bij de gebiedskaartjes

Nuenen, de oude kern en jaren vijftig en zestig (blokken 1 t/m 4)
 Binnen dit gebied worden de historische linten gevormd door Parkstraat, Park, Berg, Kerkstraat, Beekstraat, Papenvoort en Boordseweg. De wijkontsluiting wordt gevormd door Panakkers, Weverstraat en Vincent van Goghstraat. De Europalaan en de Smits van Oyenlaan vormen de moderne structuur. In dit gebied worden de volgende parken onderscheiden: Park, park Houtrijk en park Roosdonck.

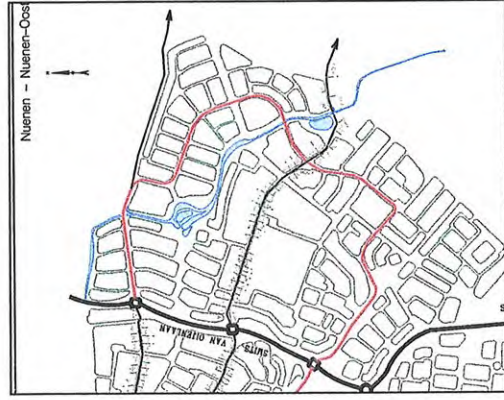
Afb. 49: Structuur blokken 1 tot en met 4

Jaren zeventig en tachtig (blokken 5 en 6)
 Binnen dit gebied vormen de Opwettenseweg, Lyndakkers, Oude Kerkdijk en Enodedreef de historische linten. Vallestap, Meierijlaan, Hoge Brake, Refeling, Klamperlaan, Brabantring en A. Pootlaan zijn de wijkontsluitingswegen. Naast de reeds genoemde Europalaan en Smits van Oyenlaan is de Geldropsedijk onderdeel van de moderne structuur.

Afb. 50: Structuur blokken 5 en 6

Jaren negentig tot heden (blok 7)
 De historische linten worden gevormd door de Beekstraat en het fietspad langs de Papenvoortsedijk. De wijkontsluiting wordt gevormd door Laan van Nuenhem, Nuenderbeekselaan, Laan ter Catten en de Papenvoortsedijk. De moderne structuur wordt weer gevormd door de Smits van Oyenlaan. In dit gebied is de Hooijdonkse Beek onderdeel van de ecologische structuur.

Afb. 51: Structuur Nuenen Zuid

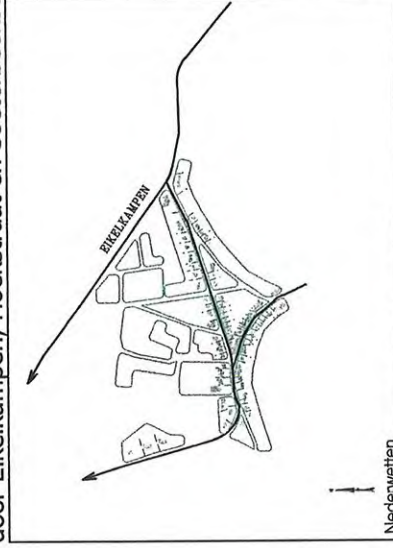
Eeneind, wonen en bedrijven I en II (blok 8)
 Oude Dijk, Eeneind, Kruisakker en Collse weg vormen de historische linten. Collse Hoefdijk en Geldropsedijk die gezien zouden kunnen worden als moderne hoofdstructuur vallen buiten de context van dit plan (buiten de bebouwde kom).

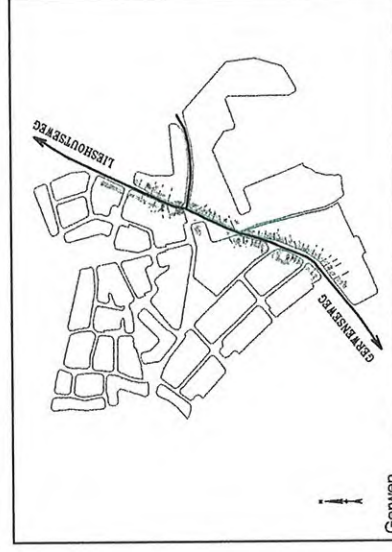
Afb. 52: Structuur Eeneind

Gerwen en Nederwetten

Binnen de kern Gerwen vormen de Gerwenseweg, Heuvel en Ruiterweg het historisch lint. In Nederwetten wordt de historische structuur gevormd door Eikelkampen, Hoekstraat en Soeterbeekseweg.

Afb. 53: Structuur Nederwetten

Afb. 54: Structuur Gerwen

4.1.2 Vaststelling

Het bomenbeleidsplan wordt vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Nuenen c.a. Hiermee stelt zij ook de in paragraaf 4.1.1 opgestelde detailstructurering vast.

Het bomenbeleidsplan is met de vaststelling een kader voor alle ruimtelijke (beleids-) plannen. Dus alle ingrepen in de openbare ruimte moeten worden afgestemd op bovenstaand uitgangspunt.

4.1.3 Opname in bestemmingsplannen en andere beleidsplannen

Binnen het bomenbeleidsplan wordt onderscheid gemaakt tussen de historische hoofdstructuur, de moderne hoofdstructuur, de structuur langs wijkontsluitingswegen en de invulling in de verschillende onderscheiden blokken (woon- en eventueel werkgebieden). Hiermee worden verschillende niveau's onderscheiden. De ecologische structuren, parken en de waardevolle en gelegenheidsbomen komen in deze verschillende niveau's voor.

Voor het verankeren van deze structuren voor een duurzame instandhouding is het belangrijk deze op te nemen in andere beleidsplannen. Het belangrijkste plan hiervoor is het bestemmingsplan dat wordt gebruikt om aanvragen voor bouwvergunningen te toetsen. Als een bouwaanvraag niet in strijd is met het bestemmingsplan, kan de bouwvergunning niet worden geweigerd. Door de structuren en de waardevolle en gelegenheidsbomen op te nemen in de verschillende bestemmingsplannen, worden deze wezenlijke onderdelen van de boomstructuur dus beter beschermd.

Ook in andere beleidsplannen zoals een "stedenbouwkundige" visie of een groenstructuurplan is het noodzakelijk deze opbouw in ruimtelijke structuren te volgen.

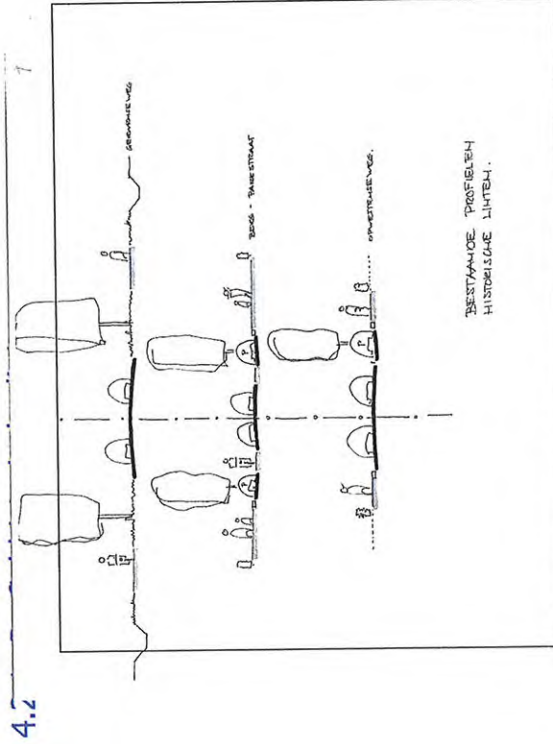
Doelstelling is bestaande bomen zoveel als mogelijk te behouden; het verwijderen van bomen uit gemarkeerde structuren is niet toegestaan.

4.2 Inrichting

Om de visie op de inrichting te kunnen realiseren moeten de volgende stappen worden genomen:

- Kaders opstellen voor de profielen voor:
 - historische linten;
 - moderne structuren;
 - wijkontsluitingswegen;
- Kaders opstellen voor de inrichting binnen de
 - cellen;
 - ecologische structuren;
 - parken;
- Procedure opstellen om te komen tot de inrichting;
- Koppeling maken tussen bouw- en kapvergunning.

Keuze van boomsoorten is altijd afhankelijk van de boven- en ondergronds beschikbare ruimte, grondsoort en waterhuishouding.

Afb. 55: Voorbeeld opbouw profielen van buiten naar binnen de bebouwde kom

De doorgaande structuur van buiten naar binnen de bebouwde kom heeft een typerende opbouw. Deze historische linten kunnen worden versterkt in hun oorspronkelijk door waar mogelijk langzaam verkeer toe te laten en de inrichting authentiek te maken of te houden. De volgende kaders worden meegegeven aan de inrichting van de historische structuur:

- Van buiten naar binnen de bebouwde kom het profiel van de rijbaan continuëren en overige functies verdichten binnen de beschikbare ruimte;
- Ondergrondse infrastructuur aanpassen aan het bovengronds gewenst profiel;
- Klinkerverharding (geen asfalt) toepassen;
- Bomen in een boomstructuur plaatsen;
- In principe inlandse eiken toepassen;
- Plantafstand van buiten naar binnen de bebouwde kom afhankelijk van de behoefte vergroten door binnen het 'ritme' van de boomstandplaatsen incidenteel bomen uit te laten vallen ten behoeve van andere functies (het ritme van de plantafstand verandert dus niet; er vindt incidenteel uitwisseling plaats van boom naar een andere functie);
- Aankleding (straatmeubilair) aan het oorspronkelijke tijdsbeeld aanpassen.

4.2.2 Profiel moderne structuren

In tegenstelling tot de historische structuur hebben de profielen van de moderne structuren in de gemeente Nuenen voldoende ruimte; de verschillende functies met een ruimtedclaim kunnen relatief eenvoudig geplaatst worden.

De volgende kaders worden meegegeven aan de inrichting van de moderne structuur:

- Profiel aanpassen aan de doorstroombaan van het verkeer;
- Verkeersgeleidend groen op organische wijze situeren;
- Ondergrondse infrastructuur eenduidig situeren; kabels en leidingen in kabelgoten en riolering onder de verharding;
- In principe bomen van de eerste grootte, anders dan de inlandse eik toepassen;

- Aankleding (straatmeubilair) aan het oorspronkelijke tijdsbeeld aanpassen.

4.2.3 Profiel wijkontsluitingswegen

In paragraaf 4.1.1 "Identificatie" zijn voor de onderscheiden delen van Nuenen wijkontsluitingswegen toegewezen overeenkomstig de indeling van het Verkeersveiligheidsplan. Deze wegen hebben een ontsluitende functie van het woongebied.

De volgende kaders worden meegegeven aan de inrichting van de structuur van de wijkontsluitingen:

- In principe bomen van de eerste grootte gebruiken, aangepast aan het tijdsbeeld van het woongebied dat ontsloten wordt. Indien onvoldoende ruimte beschikbaar is bomen van een lagere grootte gebruiken;
- Voor de onderscheiden wijkontsluitingswegen gelden de volgende boomsoorten als mogelijke invulling:
 - Panakkers: esdoorns of essen;
 - Weverstraat: veldesdoorn;
 - Vincent van Goghstraat: moeraseiken;
 - Vallestap, Klamperlaan, Meierijlaan: lindes;
 - Refeling, Brabantring, A. Pootlaan: essen;
 - Laan ter Catten: essen;
 - Laan van Nuenhem, Nuenderbeekselaan: moeraseiken.
- De profielen en de materialen van de wijkontsluitingswegen aanpassen aan het tijdsbeeld van het woongebied dat ontsloten wordt;
- De ondergrondse infrastructuur eenduidig situeren; kabels en leidingen in kabelgoten en riolering onder de verharding.

4.2.4 Inrichting binnen de cellen

- Nieuwe situaties of veranderende wensen van (aanwonende) burgers kunnen vragen om nieuwe vormgeving of herziening van de inrichting;
- Uitgaan van bomen van de tweede grootte tenzij de ruimte dit niet toelaat;

- Bomen moeten passen in de oorspronkelijke stedenbouwkundige periode;
- Rekening houden met ondergrondse infrastructuur, lichttoetreding, sociale controle, politiekeurmerk, verkeersveiligheid, straatprofiel, ziektegevoeligheid, keuze van verhardingsmaterialen en bodemverbetering (zie uitgangspunten voor de visie op de bomenstructuur).

Bloknr.	Oude Kern				90-nu				Gerwen	Neder- Wetten
	1	2-4	5-6	7-8	1	2-4	5-6	7-8		
Es	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Esdoorn	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Els	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Haagbeuk	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Lijsterbes	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Prunus (sierkers)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Acacia		X						X		
Amberboom		X	X		X					
Krenteboompje			X	X	X					
Boomhazelaar			X	X	X			X		
Japanse noteboom				X	X					
Katsuraboom				X	X					
Linde	X	X	X		X	X		X	X	X
Magnolia (beverboom)		X	X		X	X		X		
Sierappel			X		X	X		X		
Schijnbeuk			X		X	X		X		
Sierpeer			X		X	X		X		
Valse Christusdoorn			X		X	X		X		
Zelkova		X	X		X	X		X	X	X
Berk		X	X		X	X		X	X	X

Tabel toepassing boomsoorten binnen cellen.

4.2.5 Inrichting ecologische structuren

Van nature ecologisch waardevolle structuren worden ingepast in de woonomgeving met minimale aanpassing. De oorspronkelijke natuurlijke verschijningsvorm wordt gehandhaafd en in deze structuren worden geen bomen geplant.

4.2.6 Inrichting parken

Parken kunnen, als gebieden met een eigen identiteit, worden ingericht met gebruik van specifieke materialen. Inpassing binnen eventueel aanwezige karakteristieke structuren blijft hierbij een randvoorwaarde: wordt een park geprojecteerd op een oorspronkelijke karakteristieke structuur, dan moet de inrichting van het park hierop worden aangepast met gebruik van verantwoord materialen die passen binnen die structuur.

4.2.7 (Her)inrichtingsprocedure

Bij aanpassingen in de openbare ruimte of bij nieuwe aanleg wordt onderscheid gemaakt tussen de hoofdstructuren (historisch, modern en zelfs de wijkontsluitingswegen) en cellen. Bij de hoofdstructuren staat de keuze voor de bomen min of meer vast. Overleg in deze situatie heeft een sterk informatief gehalte. Binnen de cellen bestaat meer ruimte voor inspraak. Deze inspraak dient echter wel plaats te vinden binnen de geschetste profielen van de onderscheiden cellen. Bij elke wijziging in de openbare ruimte wordt een aantal procesfasen doorlopen:

- **Initiatief:**
het initiatief voor de wijziging van de inrichting van de openbare ruimte kan bij diverse partijen liggen. Het is voor de gemeente van belang open te staan voor deze initiatieven. In deze fase wordt alle informatie verzameld die relevant kan zijn (gewenste functionaliteit, kwaliteit elementen, beleving en wensen van bewoners, etc);
- **Definitie:**
wanneer besloten is het initiatief te honoreren wordt onderzocht wat verandert. Tevens worden in deze fase de projectorganisatie en –planning gemaakt inclusief de

momenten waarop gecommuniceerd wordt met de diverse belanghebbenden;

- **Programma:**
in deze fase worden de programma's van eisen opgesteld vanuit de diverse belanghebbenden (ruimtelijke ordening, realisatie, beheer, bewoners, etc);
- **Voorontwerp:**
na het vaststellen van het programma van eisen kan een voorlopig ontwerp opgesteld worden. Dit voorlopig ontwerp wordt vrijgegeven door consultatie en inspraak. De verschillende gemeentelijke disciplines toetsen op financiële, technische en functionele aspecten en handhaving. De beheerder stelt een globaal beheerplan op;
- **Definitief ontwerp:**
de reacties uit de voorgaande fase worden uitgewerkt tot een definitief ontwerp. Dit definitieve ontwerp wordt opnieuw getoetst op financiële, technische en functionele aspecten en handhaving. De beheerder stelt nu het definitief beheerplan op. De belanghebbenden worden geïnformeerd;
- **Voorbereiding:**
het definitief ontwerp wordt vertaald naar een bestek met bestektekeningen. Er wordt gecontroleerd of het bestek nog in overeenstemming is met het eerder geformuleerde programma van eisen. In deze fase wordt ook opdracht verstrekt aan de uitvoerende partij;
- **Realisatie:**
in deze fase kunnen geen aanpassingen meer worden doorgevoerd, tenzij onvoorziene omstandigheden daartoe aanleiding geven.
Voor, tijdens en na de realisatie worden de verschillende belanghebbenden op de hoogte gehouden van de voortgang van het project. Bij de eerste oplevering worden de belanghebbenden betrokken;
- **Nazorg:**
vaak worden projecten pas na een tweede oplevering definitief overgedragen. De evaluatie van de uitvoering van het project

vindt plaats. Hierbij dienen opnieuw de belanghebbenden betrokken te worden. Na deze fase start het beheer.

In de gemeente Nuenen c.a. is in april 2003 de notitie

"Randvoorwaarden en checklist reconstructie woonstraten en erven in de gemeente Nuenen c.a." vastgesteld die uitvoering geeft aan de hier omschreven procedure.

Bij herinrichtingvraagstukken zal altijd het bestaande bomenbestand worden gehandhaafd, tenzij de herinrichting dit niet toelaat.

4.2.8 Koppeling bouwvergunning / kapvergunning

Zoals in paragraaf 4.1.3. vermeld, is de opname van delen van de boomstructuur in het bestemmingsplan de beste garantie om delen van deze structuur duurzaam te beschermen. Daarnaast moeten de procedures voor bouwvergunning en kapvergunning op elkaar afgestemd te worden om ook op deze wijze zoveel mogelijk onnodige kap te voorkomen.

De bouwverordening is een landelijke verordening die op zichzelf staat en getoetst wordt aan onder andere het bestemmingsplan. Binnen de bouwverordening vindt toetsing plaats op basis van kwaliteit, veiligheid en esthetica van bouw. De koppeling met de consequenties van een nieuwbouw voor eventuele houtopstanden* wordt hierin niet gedaan; formeel staat dit immers los van de toetsingseisen voor de bouw.

Veel gemeenten kennen het probleem dat het verlenen van een bouwvergunning het gevolg kan hebben dat een houtopstand moet verdwijnen. Vaak wordt dan een kapvergunning verleend, omdat het ongebruikelijk is de uitvoering van een bouwvergunning te laten stuiten door de weigering van een kapvergunning.

Hierom wordt in de procedure voor het verlenen van een bouwvergunning direct door de ambtenaar Bouw- en Woningtoezicht (BWT) een beoordeling gemaakt van de gevolgen van het verlenen van een bouwvergunning voor eventuele houtopstanden. Dit geldt niet alleen voor de feitelijke bouwlocatie, maar ook voor de uitvoering van de bouw en faciliteiten voor de opgeleverde bouw:

- kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd zonder dat onherstelbare schade wordt aangericht aan houtopstanden;
- welke maatregelen moeten worden getroffen voor het beschermen van houtopstanden;
- kan het werk worden uitgevoerd in een periode waarin schade als gevolg van bronnering* wordt uitgesloten;
- komen bij de bouw dakgoten, daklijsten, uitritten, etc. buiten voor de houtopstanden – ook op langere termijn – noodzakelijke locaties.

Direct in de termijn van aanvraag van een bouwvergunning wordt door de ambtenaar BWT de aanvrager geattendeerd op de gevolgen van de te volgen procedure.

4.3.2 Vormgeven regulering voor bomen

Afgesproken wordt om beeldbepalende bomen of boomgroepen, die staan in tuinen en erven grenzend aan de openbare ruimte onder een kapverbod te laten vallen. Deze bomen worden ondergebracht bij artikel 4.5.2 sub. J3 van de APV: "de houtopstand is geplaatst op een door burgemeester en wethouder opgestelde lijst van waardevolle tuin- of erfbomen";

4.3.1 Opstellen beheerplan

Een beheerplan beschrijft de maatregelen die borging geven aan:

- instandhouding van de structuur ("star");
- instandhouding van het beeld en/of
- instandhouding waardevolle en gelegenheidsbomen.

In een beheerplan is opgenomen een meerjarenplanning voor de vervanging. Daarnaast wordt in het beheerplan een lijst met financiële kengetallen opgenomen.

Onderhoudsfrequenties bomen in:	Intensief freq/tr	normaal freq/tr	extensief freq/tr
- verharding	6-8	5-6	3-5
- gras	2	1	-
- beplanting	1	1	1
Onkruidbestrijding boomspiegel			
Steklen zachte graskanten boomspiegel			
Stamschot en wortelopschot verwijderen			
Vuil verwijderen uit de kroon*		incidenteel	
Boompaalinspectie en -onderhoud		incidenteel	
Onderhoud opgedrukte tegels	2	1	1
Signaleren en melden gebreken, ziektes en plagen	1	1	1
Opname en aanplant inboet*	1	1	1

Tabel: voorbeeld van onderhoudsfrequenties voor bomen in de verschillende beheerniveaus op verschillende groeiplaatsen.

- Unieke codering
- Locatie;
- Eigendomssituatie;
- Boomkenmerken (hoogte, soort, omvang, plantwijze, etc).

De huidige lijst met waardevolle- en gelegenheidsbomen wordt uitgebreid met nog nader te inventariseren beeldbepalende bomen of boomgroepen in tuinen en erven grenzend aan de openbare ruimte.

De bedoelde bomen moeten aan de volgende criteria voldoen:

- Opvallend en beeldbepalend binnen een straat, laan, wijk of landschap (in één oogopslag waarneembaar);
- Vallend binnen de categorie laanbomen, parkbomen, straatbomen (maatstaven Nederlandse Dendrologische Vereniging);
- Een algemeen bekende levensduur van minimaal 50 jaar;
- Niet in een onherstelbaar slechte conditie verkerend waardoor volledig verval binnen 10 jaar kan worden verwacht;
- Geen schade of te verwachten schade aan bouwkundige elementen als gevolg van de boomgroei;
- Herkenbaarheid van de natuurlijke habitus*.

Hiernaast kan een aantal specifieke kenmerken van belang zijn:

- Dendrologisch waardevol, vanwege soort, leeftijd, grootte, zeldzaamheid;
- Ecologisch waardevol, vanwege plaatselijk ecosysteem (bijvoorbeeld een vleermuisboom);
- Bijzondere snoei- of groeivorm, bijvoorbeeld meerstammigheid;
- Cultuurhistorisch waardevol (herdenkingsboom*, markeringsboom, kapelboom, geadopteerde boom);
- Onderdeel van het Beschermd Gemeentelijk Dorpsgezicht.

3. Buiten hoofdstructuren ("flexibel")

- Incidentele controle;
- Handhaving op naleving APV;
- Communicatie met burger en participatie in beheer;

4.3.3 Handhaving formuleren

De historische linten en de moderne hoofdontsluitingen worden "star" benaderd. Dat wil zeggen dat een keuze voor profiel en boomsoort bepaald worden en ter goedkeuring voorgelegd aan de gemeenteraad.

De wijkontsluitingen worden "beperkt star" benaderd omdat de keuze van de boomsoort en de beplantingsdichtheid kan variëren; van belang is hier dat het "type" boom moet passen in de oorspronkelijke stedenbouwkundige periode. De keuze voor de boomsoort binnen de woonbuurten krijgt hiermee meer ruimte. Hierbij dient wel rekening gehouden te worden met ondergrondse technische infrastructuur, lichttoetreding, sociale controle en politiekeurmerk, het straatprofiel, verkeersveiligheid, ziektegevoeligheid, keuze van verhardingsmaterialen en bodemverbetering.

Binnen de ecologische structuren wordt terughoudend omgegaan met het planten van bomen. Als aanplant of herplant toch wenselijk wordt geacht, wordt alleen gebruik gemaakt van inheems materiaal dat wordt geplant in organisch verband.

Om de handhaving in de gemeente Nuenen c.a. meer handen en voeten te geven wordt aan de volgende aspecten meer aandacht besteed:

1. Structuren duiden en waarborgen in bestemmingsplan;
2. Binnen hoofdstructuren ("star"):
 - Controle en
 - Handhaving op naleving APV;
 - Informatie burger.

5 Epiloog

In het bomenbeleidsplan voor de gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten worden belangrijke stappen gezet om te komen tot het bereiken van de visie van de gemeente: "Nuenen is een bomenbolwerk".

Allereerst is de bomenstructuur vastgesteld. Vervolgens zijn handreikingen gedaan voor de inrichting van de structuur. Daarnaast is gekeken naar de instandhouding van de structuur en van de daarin bevindende elementen. Tenslotte zijn handvatten opgesteld voor het beheer van de bomenstructuur.

Per structuuronderdeel wordt in dit hoofdstuk een resumé gegeven.

5.1 Historische structuur

De historische structuur is vastgesteld voor de gehele gemeente. Daarbij is gekeken naar de kommen en naar de verbindende assen van deze kommen. Voor de inrichting is het van belang dat hier wordt gekozen voor de inlandse eik (*Quercus robur*).

Plantafstand van buiten naar binnen de bebouwde kom afhankelijk van de behoefte vergroten door binnen het 'ritme' van de boomstandplaatsen incidenteel bomen uit te laten vallen ten behoeve van andere functies (het ritme van de plantafstand verandert dus niet; er vindt incidenteel uitwisseling plaats van boom naar een andere functie).

Deze structuur moet een zeer duurzaam karakter krijgen. Om dit te realiseren is een aantal uitgangspunten gedefinieerd:

- In principe vindt geen inspraak over de boomsoort plaats;
- De wijze van inrichting van deze structuur is min of meer star;
- Kapvergunningen worden in principe niet verstrekt tenzij noodzakelijk vanuit veiligheidsoverwegingen;
- Voor de historische structuur geldt een actieve handhaving omdat vervanging veelal lastig is;
- De structuur wordt opgenomen in bestemmingsplannen;
- De structuur wordt opgenomen in andere ruimtelijke plannen;

- Het beheer is gericht op de instandhouding van de historische structuur;
- Vervanging van (delen van) de structuur loopt synchroon met reconstructies.

5.2 Moderne structuur

De moderne structuur die vastgesteld is, valt in de gemeente Nuenen voor het overgrote deel naast de historische structuur. Dit maakt het voor de gemeente mogelijk om een duidelijk onderscheid te maken tussen beide, voor de oriëntatie zo belangrijke, structuren te maken.

De inrichting van de moderne structuur krijgt een meer organisch karakter. De stroken groen langs deze structuur bieden over het algemeen ruimte aan een gevarieerde inrichting met bomen groepen, open plekken, bomenrijen, struweel, etc. De bomen in deze structuur zijn overwegend van de eerste en tweede grootte. De uitgangspunten voor deze structuur zijn in principe dezelfde als bij de historische structuur hoewel hier flexibeler, doch terughoudend, kan worden opgetreden.

Het beheer is ook hier erop gericht de structuur in stand te houden.

5.3 Wijkontsluitingen

Voor de oriëntatie binnen de wijken zijn wijkontsluitingswegen van groot belang. Bomen bieden hierbij belangrijke aanknopingspunten. Het is van belang hier per wijk een duidelijke herkenning te realiseren. Dit wordt gerealiseerd door een eenduidige soortkeuze per wijk. In principe worden bomen van de eerste grootte gebruikt, aangepast aan het tijdsbeeld van het woongebied dat ontsloten wordt. Indien onvoldoende ruimte beschikbaar is, worden bomen van een lagere grootte gebruiken.

De uitgangspunten zijn conform de historische structuur met als belangrijkste uitzondering dat hierbij geen sprake is van duurzame instandhouding. De herkenbaarheid van deze structuur is het belangrijkste.

De inrichting is 'beperkt' star wat inhoudt dat indien eenmaal een soort bepaald is, hier niet van afgeweken kan worden. Variatie in cultivar* is wel mogelijk.

5.4 Cellen

In het bomenbeleidsplan is duidelijk aangegeven dat Nuenen gegroeid is. De inrichting en instandhouding worden afgestemd op de ontstaansperiode van de wijk. Binnen deze gebieden is veel inspraak mogelijk. Per gebied zijn echter kaders opgesteld zodat belanghebbenden weten wat de (keuze-) mogelijkheden zijn bij een nieuwe inrichting van hun gebied.

Ook wordt bij de handhaving hier minder aandacht besteed aan de duurzame instandhouding van de boom maar meer op de duurzame instandhouding van de leefbaarheid van de omgeving.

Hier wordt gekozen voor bomen van de tweede grootte. Waar dit niet mogelijk is worden bomen geplant van de derde grootte. Bij de leefbaarheid van de woonomgeving speelt ook de inrichting van particuliere erven een belangrijke rol. Met name bomen in tuinen grenzend aan de openbare ruimte hebben vaak een beeldbepalend karakter. Daarom dienen deze bomen ook zo veel mogelijk behouden te blijven. Binnen de APV worden oplossingen hiervoor opgenomen.

5.5 Ecologische structuren

Van nature ecologisch waardevolle structuren worden ingepast in de woonomgeving met minimale aanpassing. De oorspronkelijke natuurlijke verschijningsvorm wordt gehandhaafd en in deze structuren worden in principe geen bomen geplant.

5.6 Parken

Parken kunnen, als gebieden met een eigen identiteit, worden ingericht met gebruik van specifieke materialen. Inpassing binnen eventueel aanwezige karakteristieke structuren blijft hierbij een randvoorwaarde: wordt een park geprojecteerd op een oorspronkelijke karakteristieke structuur, dan moet de inrichting van

het park hierop worden aangepast met gebruik van verantwoorde materialen die passen binnen die structuur.

5.7 Waardevolle en gelegenheidsbomen

De lijst met waardevolle en gelegenheidsbomen wordt aangepast. De bomen die op deze lijst voorkomen moeten duurzaam in stand worden gehouden. Uitgangspunten hierbij:

- Kapvergunningen worden in principe niet verstrekt tenzij noodzakelijk vanuit veiligheidsoverwegingen;
- Voor de waardevolle bomen geldt een actieve handhaving omdat vervanging veelal onmogelijk is;
- Waardevolle bomen worden opgenomen in bestemmingsplannen en overige ruimtelijke plannen;
- Het beheer is gericht op instandhouding van het element (de boom);
- Particulieren worden geassisteerd (advisering) bij het in stand houden van de waardevolle boom.

5.8 Bomenbolwerk?

Is de gemeente Nuenen c.a. met het vaststellen van dit bomenbeleidsplan het bomenbolwerk dat zij graag zou willen zijn? Het antwoord daarop is: Nee!

Echter met de vaststelling is een belangrijke stap gezet in de richting van een duurzame instandhouding van de bomenstructuur van Nuenen. Het biedt veel handvatten om instrumenten te ontwikkelen, aan te passen en/of uit te werken. In het volgende hoofdstuk wordt een indicatie gegeven van deze instrumenten.

Door de vaststelling van het bomenbeleidsplan kan wel de volgende stelling worden hard gemaakt:

Nuenen wordt een bomenbolwerk!

6 Implementatie

Voor het implementeren van het bomenbeleidsplan dient een aantal producten ontwikkeld, aangepast of nader uitgewerkt te worden. In deel III is onder hoofdstuk 6. Implementatie een overzicht weergegeven van deze producten.

7 Naschrift

7.1 Deelnemerslijst

Stuurgroep:

Gemeente Nuenen:

- dhr. F. Verhallen
- mw. B. Hontelez
- dhr. P. van Mierlo
- dhr. H. Polderman
- dhr D. Senders
- mw. J. van Esch
- mw. J-L Withaar

V&T Kring:

- dhr. B. Tooren

Klankbordgroep:

- dhr. F. van Asten
- dhr. H. Franke
- dhr P. Gielen
- mw. N. Linders
- mw. B. Rozendaal
- dhr B. de Smit
- dhr. T. Verijdsdonk
- dhr. W. van Weert

- dhr. B. Tooren (geen klankbordgroeplid; wel aanwezig)
- dhr. L.J. Purmer (geen klankbordgroeplid; wel aanwezig)
- dhr. H. Polderman (geen klankbordgroeplid; wel aanwezig)
- mw. B. Hontelez (voorzitter)

7.2 Dankwoord

Mensen hebben bomen nodig

Iedereen heeft bomen in de buurt, in de tuin, in de straat of in het park of een bos dichtbij. We zijn daar zo aan gewend, dat het niet meer opvalt. Pas als je je voorstelt hoe ons leven er zonder bomen uit zou zien, krijg je een onbehaaglijk gevoel.

Uit onderzoek is gebleken dat de natuur veel effect heeft op de gezondheid van mensen. We blijven geestelijk en lichamelijk gezonder als we meer zicht hebben op de natuur. Bomen in een stad of in ons dorp zijn derhalve gemakkelijke en goedkope gezondmakers. Bekend is dat huizen 10% meer waard kunnen zijn met bomen in de tuin of in de straat. Daar kun je als huizenbezitter dus van profiteren. Een groene gemeente als Nuenen biedt iedereen meer kans op welvaart en welzijn.

Voor de gemeente Nuenen is het bomenbestand zowel voor het leefmilieu in de bebouwde omgeving als voor de cultuurhistorische waarde een kostbaar erfgoed. Echter, ons bomenbestand komt, vanwege onder andere verkeersintensiteit, reconstructies en stedenbouwkundige aanpassingen steeds meer in het gedrang. De zorg voor dit erfgoed was de aanleiding tot het beschrijven van een onderbouwd bomenbeleid. Bij uitvoering hiervan wordt Nuenen een **bomenbolwerk**.

Aan het bomenbeleidsplan is gewerkt door een klankbordgroep, bestaande uit een vertegenwoordiging van diverse Nuenense organisaties en verschillende medewerkers van de ambtelijke organisatie. Het geheel is begeleid en uitgevoerd door het bureau V & T Kring.

Namens Burgemeester en Wethouders spreek ik mijn waardering uit voor de wijze waarop deze beleidsvisie tot stand is gekomen en dank met name de klankbordgroepleden die op vrijwillige basis bijdrage en inzet hebben geleverd.

Frans Verhallen
Wethouder gemeente Nuenen

8 Bijlagen

8.1 Verslag brainstorm

Verslag brainstorm Nuenen 10 juli 2002 Ontwikkeling visie bomenbeleidsplan

Aanwezig: Hugo Polderman, Dirk Senders, Arie Ras, Peter de Wolf,
Boudewijn Tooren, Harry Verhallen, Bernadette Hontelez (later), Luit-Jan
Purmer

- **De eerste oriëntatie: Wat is het doel dat ons voor ogen staat met het bomenbeleidsplan?**

1. Instandhouding

- a) Planologische waarden van boomstructuren; vastleggen in bestemmingsplannen
- b) Duurzaamheid
- c) Handvat voor (integraal) beheer (inclusief regulering & handhaving)
- d) Afstemming tussen ontwerp en beheer
- e) Vastleggen bestaande structuren
- f) Versterking (historische waarde) stedenbouwkundige structuren
- g) Functionele relatie met de omgeving

2. Inrichting

- a) Nuenens eigen karakter zekerstellen; herkenbaarheid in oriëntatie
- b) Stedenbouwkundige visie
- c) Typologische opbouw stedelijke structuur
- d) Hiërarchische opbouw stedelijke structuur
- e) Balans tussen verkeers- en verblijfsfunctie
- f) Reconstructies, herinrichtingen
- g) Ecologische verrijking voor gemeente
- h) Vergroting recreatieve waarde
- i) Sturingsmodel in "conflict" situaties

3. Draagvlak
 - a) Politiek commitment
 - b) Burgerlijk commitment (voorbeeldfunctie)

- **Uitgaande van de hierboven genoemde kaders, waarmee kunnen we rekenen; "out of the box" gedacht?**

- Keuzemodel om alle conflicten die met bomen te maken hebben op te lossen; stedenbouwkundige basis
- Toekomst: handvatten
- Geld: kosten waard of de boom eruit
- Subjectiviteit wordt objectiviteit (methode Raad*); verdedigend argument
- Bomen groeien; overlast in de toekomst
- 70-er jaren geen visie; nu zitten we met de erfenis; keuze: of alles schoonpoetsen, of voortborduren op wat we hebben
- onderscheid: vooroorlogs en naoorlogs en versterking tegenstelling -> herkenbaarheid -> afweging maken wat heb ik en wat doe ik daarmee gereedschap voor r.o.
- helder profiel voor groen, bebouwing en rijweg
- hoe ga je in nieuwe situatie om met vormgeving
- profielen zijn gestandaardiseerd (provinciale nota)
- hoe ver ga je met beschrijving en vastlegging in bbp: methoden aan de hand waarvan je gaat vormgeven; kwaliteit moet worden veiliggesteld, inbreiding en renovatie mogen niet ten koste gaan van groen
- tijdelijk karakter van bomen
- levensduur straat relatoren aan levensduur boom en soortkeuze
- maatschappelijke emotionaliteit
- emotionele weerstand op het kappen van bomen (soortkeuze en levenscyclus van bomen)
- structuren veiligstellen door regulering en handhaving
- bestemmingen vastleggen om later ruimte te hebben voor wijzigingen
- bestemmingen flexibel maken
- kapvergunningen
- strategische keuzes maken tussen wat je wilt handhaven en wat je vrijheid biedt mbt r & h
- beeld op langere termijn (toekomstbomen)

Bomenbeleidsplan gemeente Nuenen c.a.

- gebruikers hebben emoties en dit heeft waarde. Deze staat los van de levenscyclus en objectieve waarden van de boom
- boom maakt deel uit van stedelijke architectonisch ensemble; beeld vasthouden of nieuwe visie
- objectieve waardering bomen binnen stedelijke omgeving
- h & r vastleggen voor vestiging bewoners
- burgers meenemen in proces van ontwikkeling van woonwijk (waarom halen we bomen weg)
- migratie binnen wijk moet worden geïnformeerd over ontwikkelingen en motivatie hiervoor
- participatie burger bij beheer van wijk
- burgers laten meedenken over beheer
- soortkeuze: burgers interactief laten meedenken
- informatiestroom wordt groot; burger wordt murw geslagen; meepraten op buurniveau leeft wel
- bij welkom nieuwe bewoners hen informeren over de regelgeving
- meepraten over beheerkeuzes (afweging wel of niet laten participeren; budgetverdeling)
- flexibiliteit binnen keuzes (herzien van de voorgenomen keuze)
- wensen aanwonenden kunnen veranderen en gemeente moet die ruimte kunnen bieden binnen bbp. Heroverweging van strategische keuzes in het verleden
- stedenbouwkundige keuzes staan (architectuur) vast
- bestemmingsplan is vast
- aanleidingen om te komen tot heroverweging helde maken (= integraal beheer); er komen altijd veranderingen
- de treurwilg en de emotionele waarde: proces vastleggen hoe je hier mee omgaat

- **De voorgaande aspecten worden gecategoriseerd (inrichting, beheer en regulering & handhaving) en daarna samengevat tot korte beschrijvingen:**

Inrichting:

Doelstelling:

De gevonden waardevolle elementen (stedenbouwkundige, architectuur, historie) vastleggen en beschermen voor de toekomst binnen vooraf vast te stellen – integrale – randvoorwaarden met de nodige flexibiliteit.

Beheer:

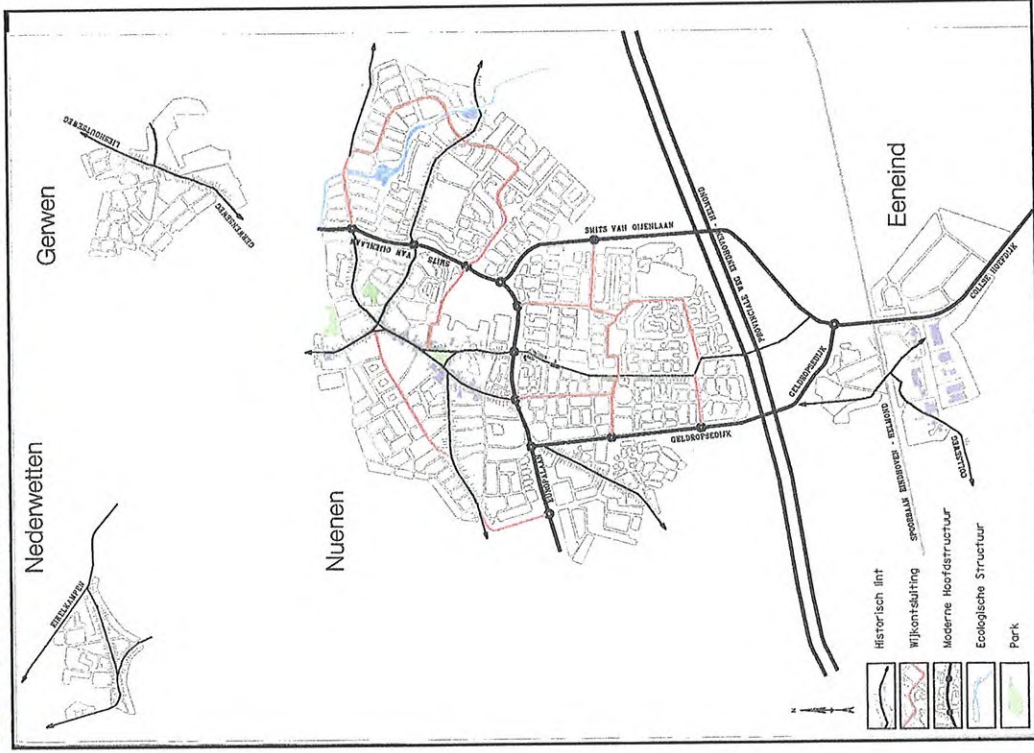
1. Beheerplan
 - a) Doelstellingen (beelden) in de tijd
 - b) Beheergericht ontwerpen en ontwerpgericht beheren
 - c) Ontwerper en beheerder die met elkaar aan tafel gaan
2. Bestemmingsplan als beeldkwaliteitsplan, met een herijking van de oorspronkelijke uitgangspunten; ontwikkelingen door de tijd heen kunnen de oorspronkelijke uitgangspunten (doen) veranderen
3. Financiële kengetallen
4. Bomenfonds

Regulering & handhaving:

1. Structuren duiden en waarborgen in bestemmingsplan
 - a) Huidige situatie opnemen in bomenbeleidsplan
 - b) Nieuwe ontwikkelingen kunnen toelaten (procesbenadering opnemen)
2. Binnen hoofdstructuren ("star"):
 - a) Bestemmingsplan
 - b) APV
 - c) Sanctiebeleid (financiële sancties of herplant)
 - d) Handhaving op naleving (controle)
 - e) Informatie burger
3. Buiten hoofdstructuren ("flexibel"):
 - a) (Eind)beelden
 - b) APV
 - f) Sanctiebeleid (financiële sancties of herplant)
 - c) Belang van de particuliere boom
 - d) Communicatie met burger en participatie in beheer

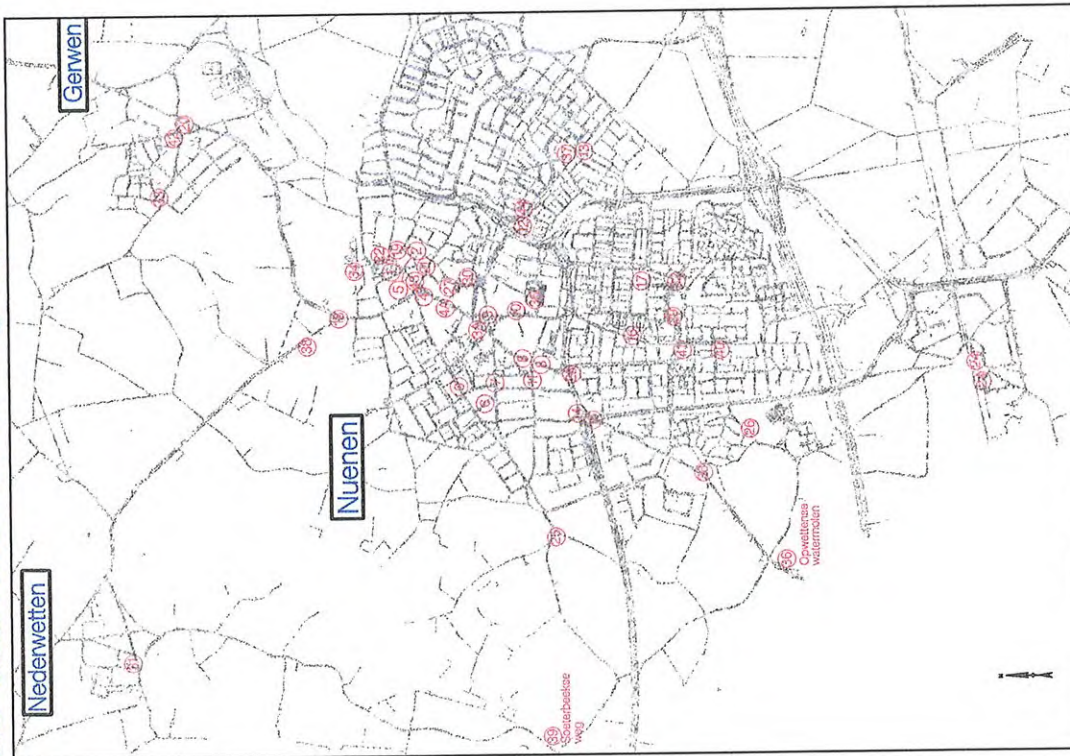
Nuenen, 10 juli 2002.

8.2 Overzichtsk kaart structuren

Afb. 56: Overzichtsk kaart van de onderscheiden structuren in Nuenen, Genwen en Nederwetten.

8.3 Kaart waardevolle en gelegenheidsbomen

Afb. 57: Overzichtskaart waardevolle en gelegenheidsbomen.

8.4 Bronvermelding beeldmateriaal

Het beeldmateriaal dat gebruikt is komt in wisselende volgorde in de delen I, II en III van het bomenbeleidsplan voor. De nummerlijst is het totaaloverzicht van alle in de drie delen gebruikte illustraties.

Afb. 1	Gemeente Nuenen	Afb. 31	V & T-kring Best
Afb. 2	Historische atlas Noord-Brabant 1991 Robas	Afb. 32	V & T-kring Best
Afb. 3	Gemeente Nuenen	Afb. 33	V & T-kring Best
Afb. 4	Gemeentearchief Nuenen	Afb. 34	Structuurplan
Afb. 5	V & T-kring Best	Afb. 35	V & T-kring Best
Afb. 6	Gemeente Nuenen	Afb. 36	V & T-kring Best
Afb. 7	V & T-kring Best	Afb. 37	V & T-kring Best
Afb. 8	V & T-kring Best	Afb. 38	V & T-kring Best
Afb. 9	Gemeentearchief Nuenen	Afb. 39	V & T-kring Best
Afb. 10	Gemeentearchief Nuenen	Afb. 40	V & T-kring Best
Afb. 11	Gemeente Nuenen	Afb. 41	Archief Essent
Afb. 12	Gemeente Nuenen	Afb. 42	V & T-kring Best
Afb. 13	Structuurplan Gemeente Nuenen	Afb. 43	V & T-kring Best
Afb. 14	Verkeersveiligheidsplan Gemeente Nuenen	Afb. 44	V & T-kring Best
Afb. 15	V & T-kring Best	Afb. 45	V & T-kring Best
Afb. 16	Gemeente Nuenen	Afb. 46	V & T-kring Best
Afb. 17	Gemeente Nuenen	Afb. 47	V & T-kring Best
Afb. 18	Gemeente Nuenen	Afb. 48	Gemeente Nuenen
Afb. 19	Gemeente Nuenen	Afb. 49	Gemeente Nuenen
Afb. 20	Gemeentearchief Nuenen	Afb. 50	Gemeente Nuenen
Afb. 21	Gemeente Nuenen	Afb. 51	Gemeente Nuenen
Afb. 22	V & T-kring Best	Afb. 52	Gemeente Nuenen
Afb. 23	V & T-kring Best	Afb. 53	Gemeente Nuenen
Afb. 24	V & T-kring Best	Afb. 54	Gemeente Nuenen
Afb. 25	V & T-kring Best	Afb. 55	V & T-kring Best
Afb. 26	Gemeente Nuenen	Afb. 56	Gemeente Nuenen
Afb. 27	Gemeente Nuenen	Afb. 57	Gemeente Nuenen
Afb. 28	Gemeente Nuenen		
Afb. 29	Gemeente Nuenen		
Afb. 30	Gemeente Nuenen		

8.5 Verklarende woordenlijst

- Abiotische factoren:** factoren die niet biotisch zijn: niet bestaand uit levende organismen.
- Adoptie:** een boom kan geadopteerd worden door instanties als stichtingen, scholen, bedrijven
- Algemeen belang:** belang dat voor een meerderheid van de bevolking of maatschappelijk gezien overwegend is.
- Antropogene elementen:** elementen die in de openbare ruimte zijn aangebracht door de mens.
- APV:** Algemene Plaatselijke Verordening; de verordening zoals die door de gemeente Nuenen is vastgesteld en aan de hand waarvan gehandhaafd kan worden .
- Bakenboom:** boom op een markante plaats in het landschap die als herkenningspunt dienst doet.
- Beeldbepalende boom:** boom die – subjectief gezien – markant en opvallend is; bijvoorbeeld het straatbeeld bepaalt of vanuit de openbare ruimte goed zichtbaar en daardoor een bepalend beeld is.
- Beheertoets:** toets van de beheerconsequenties van inrichtingsvoorstellen of –wijzigingen.
- Belevingswaarde (hoge ~):** de waarde die iets vertegenwoordigt in de algemene beleving: met een (hoge) beleving gewaardeerd wil zeggen dat in het algemeen de waarde maatregelen en investeringen tot instandhouding rechtvaardigt.
- Biotisch milieu:** milieu dat bestaat uit levende organismen.
- Blokken:** onderscheiden geografische eenheden, gebouwd in een langere (bijvoorbeeld twintig jaar) periode.
- Bronnering:** kunstmatige – meestal tijdelijke – verlaging van de grondwaterstand door middel van bemaling met pompen.
- Cultivar:** kunstmatig geteelde variëteit binnen een familie van plant- en boomsoorten.
- Dendrologie:** leer van de houtachtige gewassen. Dendrologisch waardevol betekent derhalve 'van bijzondere betekenis voor die leer' zoals bijvoorbeeld een zuivere vertegenwoordiger van een soort (genereservoir).

Ecologische structuur: in het landschap zichtbare en aanwijsbare samenhang van ecologische (natuurlijke) elementen.

Elementencatalogus: verzameling van de elementen die in de openbare ruimte worden gebruikt, van verhardingsmaterialen tot lichtmasten en parkbanken.

Gelegenheidsboom: boom die wordt geplant bij een speciale belangrijke gelegenheid en ook als zodanig wordt geregistreerd in de lijst 'Waardevolle en gelegenheidsbomen'.

Grensboom: markeert grens van een perceel, begin van een pad of de plaats van een waterloop.

Grootte: bomen worden in drie grootten ingedeeld om inzicht te krijgen in de hoogtegroei:

Een boom van de eerste grootte zal onder normale omstandigheden een hoge leeftijd en grote afmetingen (18 tot 30 m.) krijgen. Hij groeit gewoonlijk niet zo snel en vormt een dichte kroon die veel schaduw geeft. Een boom van de tweede grootte is meer opgaand en luchtig van kroon. Hij groeit veel sneller, bereikt gewoonlijk een leeftijd van 50 tot 80 jaar en taktelt aan het einde van deze periode snel af. In het algemeen is de maximale grootte 12 tot 18 m.

Een boom van de derde grootte blijft kleiner (6 tot 12 m.) en heeft vaak een betrekkelijk korte levenscyclus (ongeveer 25 tot 30 jaar).

Habitus: groeivorm van de boom zoals die zonder ingrepen van buitenaf wordt: zuilvormig, rond, piramidaal maar ook los, compact, dicht.

Herdenkingsboom: boom die geplant wordt bij een herdenking en ook als zodanig wordt geregistreerd.

Houtopstanden: alle vrijstaande solitaire bomen en stroken en wallen van houtige gewassen, van struiken tot bossen.

IMAG-norm: norm voor het onderhoud van elementen in de openbare ruimte, beschreven door het Instituut Mechanisatie Arbeid en Gebouwen. Deze norm wordt algemeen geaccepteerd en gebruikt voor bijvoorbeeld financiële en capaciteitsberekeningen.

Inboet: het vervangen van dood of ziek plantmateriaal.

Inbreidingsplan: plan om een open gebied of ontstaan gebied binnen de bebouwde kom of binnen bebouwing in te vullen of in te richten.

Indringingsweerstand: weerstand die een boomwortel ondervindt bij het zoeken van ruimte in de ondergrond.

Kroezeboom: boom op een markante plaats, met een kruisbeeld (naam vooral gebruikt in het oosten van het land).

Kroon: het gestel van takken van de boom (het bladvormende en -verliezende gedeelte).

Kroonprojectie: de oppervlakte van de grond die recht onder de kroon van de boom ligt. In het algemeen de ruimte die een boom nodig heeft als doorworstelbare ruimte.

Kruis- of kapelboom: geplant naast een kapel of kruisbeeld om de locatie te benadrukken.

Markeringsboom: geplant ter markering zoals grensbomen* in het agrarisch gebied af bakenbomen* langs rivieren.

Methode Raad: waarderingmethode aan de hand van vijf criteria om de waarde van een boom te bepalen bijvoorbeeld ingeval de boom sterft of moet verdwijnen en een evenredige schadeloosstelling te kunnen bepalen.

Moederbestek: beschrijving van de werkzaamheden in aantal en hoeveelheid die moeten worden uitgevoerd bij een werk, om als onderlegger te kunnen worden gebruikt bij aanbesteding en uitvoering.

Monumentale boom: boom die door vorm, leeftijd, soort en standplaats een zo grote waarde gekregen heeft dat die als monument kan worden beschouwd en ook als zodanig wordt geregistreerd in de lijst 'Waardevolle en gelegenheidsbomen'.

Mythologische betekenis: bijvoorbeeld een Kroezeboom* of een Wodanseik*.

Natuurwaarde: vanwege het belang voor het (plaatselijke) ecosysteem; een boom biedt bijvoorbeeld plaats aan zeldzame plant- of diersoorten zoals vleermuizen of korstmossen.

Opkronen: het wegzagen van de onderste takken van de kroon bijvoorbeeld om hoge vrachtwagens (vuilnisauto's) en bussen ongehinderd te kunnen laten passeren. Opkronen dient in een zo vroeg mogelijk stadium te gebeuren om de wondgrootte te beperken.

Plakoksels: ongezone aanhechting van zware takken aan de boom door een fout in de groei: dit soort takken groeit omhoog zonder een stevige verbinding te hebben met de stam, waardoor breuk in een latere fase te verwachten is.

Profiel: aanzicht van een straat: meest bekend als getekende doorsnede van hoe de straat met alle elementen eruit zou moeten zien.

Park Roosdonck: in het kader van dit plan gegeven naam voor het park naast het gemeentehuis, ingegeven door de molen 'Roosdonck'.

RAW-systematiek: wijze van opbouw en beschrijving van bestekken die algemeen als standaard wordt gehanteerd door zowel overheid als aannemers. RAW staat voor: Rationalisatie en Automatisering Grond-, Water- en Wegenbouw.

SWOT-analyse: analyse waarbij van een bepaalde situatie de sterktes en zwaktes (strengths en weaknesses) en kansen en bedreigingen (opportunities en threats) in beeld worden gebracht.

Variant groengeleding: in het structuurplan Nuenen, Gerwen en Nederwetten uit 1999 worden twee ruimtelijke varianten onderscheiden, waarbij de 'variant groengeleding' een aantal vormen van groene elementen op regionaal en gemeentelijk niveau beschrijft die voor het bomenbeleidsplan relevant zijn.

VTA-systeem: systeem waarbij de conditie van bomen (periodiek) gecontroleerd wordt. VTA staat voor: Visual Tree Assessment.

Waardevolle boom: boom die algemeen als waardevol wordt gezien en ook als zodanig wordt geregistreerd in de lijst 'Waardevolle en gelegenheidsbomen'.

Wonden: schade aan boom (tak, stam of kroon) als gevolg van aanrijdingen of snoeiwerkzaamheden.

Zeldzaamheid: een boom is zeldzaam als hij bijvoorbeeld uniek is in hoogte, omvang, leeftijd, groeivorm als gevolg van natuurlijke omstandigheden.